

NOVELLÁK

- Pörgés, Erzsébet,
Szavak embere, Perspektíva,
Karácsonyi vámpírének

Kávémésék

- Orpheus

Kritika

- Nocturna, „Emmávót”

Interjú

- Dmitry Glukhovsky,
Antal József, Proglyca

Rozi a moziban

- SF, sci-fi, science fiction,
tudományos fantasztikum

Vers

- Tükörherceg

Lector Magazin

TARTALOM

SpiritArt hírek	3
Mennyit ér a múza csókja?	4
METRO másképp – Dmitry Glukhovskyy válaszol	7
Erzsébet	12
Pörgés	13
SF, sci-fi, science fiction, tudományos fantasztikum	14
A Galaktikától az iDealig – Antal József válaszol	17
A szavak embere	20
Progtyca	23
Nocturna – Az elveszett csillag	26
Kávémésék Orpheus	27
„Emmávói” – Vegyes köret Tilesh-módra	29
Perspektíva	32
Tükörherceg	36
Karácsonyi vámpírének	37
Impresszum	40

SpiritArt hírek

Hertelendy Anna

Kedves Olvasó!

Magazinunk idei utolsó száma az előzőektől eltérően nem hónap végén, hanem karácsony előtt kerül kiadásra. Ezzel szerettünk volna kedvezni azok számára, akiknek az ünnepek alatti szabadság a pihenésről, olvasásról szól. Ennek megfelelően több novella található a decemberi számban, valamint három érdekes interjú a zene és az irodalom világából.

Hamarosan megjelenő köteteink

Czinkóczi Krisztina: Át-Járók
Misztikus, szépirodalmi novellák

Mészáros András: Az átok őrzője
Dark fantasy regény

Mennyit ér a múzsa csókja?

NOVELLA

Czövek Andrea (Mab Tee)

Irigyen néztem azokat a kereskedőket, akik saját boltjukban kínálták portékájukat, és jól meggazdagodtak belőle. Engem sem érdekelt más, csak a pénz. Ha tele a bugyellárisod arannyal, utána már nem nehéz tekintélyt szerezni. Szüntelen kerestem az ötletet, miből is lehetne nekem tetemes vagyonom, minél kevesebb munkával.

A szüleim nagy házat hagytak rám örökül, valamint a feladatot, hogy kereskedésem legyen. Először arra gondoltam, felebarátaim kedvére teszek, csak egy bizalmast kellene találni, aki fogadná a „vendégeket”, de mint kiderült, néhány madám máris ferde szemmel nézett rám.

Egykedvűen jártam a várost. Itt szövetkereskedés, ott pékség. Mintha mindenki ebben a porfészekben akart volna eladni. Szégyent pedig nem hozhattam a családom nevére. Elmerengtem, mit is tehetnék, amikor váratlanul megbottoltam egy lábban.

– Te, koszos koldus! – mordultam fel.

– Bocsásson meg... – hebegte az alatt ülő.

– A templom bejárata nem elég? Mindenhol koldulni fogtok?

Kicsit jobban szemügyre vettem utam keresztezőjét. Látszott rajta, bár szegény, ruhája nem rongyos, s orrfacsaró bűzt sem árasztott.

– Mit fetrengsz lent a piszokban?

– Nagy az én bánatom, Uram! A király közhírré tétette, hogy udvari poétát keres. Mindenki megmérettetheti magát egy versenyben, ha ért a költészethez. Hát e nemes küzdelemre tartottam én. Tegnap egy fenséges ódába fogtam, s ma folytattam volna, de az én hön szeretett múzsám galád módon elhagyott. Nélküle nincs ihlet, ihlet nélkül nincsenek kacifántos rímek, és így udvari poéta sem leszek. Az életem fabatkát sem ér, inkább meghalok. Miért nem lehet úgy venni a múzsát, mint a perecet?

Hümmögve megvakargattam pelyhedző szakállamat, majd átléptem a gyötrődő férfi felett. Tulajdonképpen miért is ne árulhatnék múzsát? Vajon mennyit ér egy múzsa csókja? Lássuk csak! Saithlin nénikém biztosan segít nekem, ha elviszem neki a hiányzó kellékeket a varázsporához. Mit mondott? Néhány kék sárkánypikkely, két marék lidércfény hamu, öt levél egy kétszáz éves entről. Delderan barátom könnyedén megszerzi ezeket, úgyis tartozik nekem. Nos, ideje cselekedni!

Delderanra a viskójában akadtam rá. Mikor felsoroltam neki, mire van szükségem, három fejét mind a hat kezével szinte véresre vakarta kínjában. Négy nap haladékat kért.

Ötödik nap délben sült libacomb illata szállt ki kedvenc vendéglőm ajtaján. Beléptem, leültem az asztalomhoz – tehetős törzsvendég lévén külön asztal járt nekem –, magamhoz intettem a fogadóst. Nem kellett soká várnom a finom falatokra és a korsó búzasörre. Élvezettel ettem a húst, majd bőséggel meglocsoltam torkomat az istenek italával.

Kivágódott az ajtó, s Delderan barátom becsörtetett a fogadóba. A bennlévők gyorsan szétbentek előtte, senki sem merte az útját állni. Delderan megállt az asztalom előtt, egy tarisznyát ejtett az asztalra.

– Nem tartozom többé neked! – dörögte, majd ugyanazzal az elánal kiviharzott.

Darabig döbbsen ültem az étel romjai felett. Elvettem a tarisznyát az asztalról, óvatosan kinyitottam. Úgy tűnt, a varázspor egy összetevője sem hiányzik. Kifizettem a kocsmáros, és tarisznyám tartalmával Saithlin nénikém felé vettem az irányt.

Jól ismertem Saith vára felé az utat. Számtalanszor megjártam már. Nyomasztó érzés kerített hatalmába, s tudtam, addig nem szabadulok tőle, míg vissza nem érek. Felnyergeltem hát lovamat, Szélvészt, akit a környékbéliek Csököttlábúnak csúfoltak. Irigykedtek rám, mert Szélvész nagy felsőteste és vékonyka, kicsi lábai ellenére folyton nyert a lovasversenyeken.

A dús fűvű legelőket, s illatos mezőket felváltotta az erdő. Óriásira nőtt, öreg, száraz kérgű fák, sűrű lomboszáttal, az ágak közt ezernyi dalosmadár, lejjebb sok pillangó, mókus, a dús aljnövényzet közt pedig számtalan, apró termetű állat. A leveleken átszűrődő, meleg napfény megvilágította ezt a színes kavalkádót, s örömeimet még jobban fokozták a bokrok mögül előbukkanó őzek, s két, agancsát egymáshoz érintő szarvas.

Az idill nem tartott sokáig. Saith várának közelében komorra vált az erdő. Sivár vidék következett, majd elszáradt, kormos fenyők szegélyezték a kopár hegy tetejére tartó ösvényt. Bár még jócskán sütött a nap, meleg fénye aligha törhetett át a zord felhőkön. Hűvös szél fúj, s olykor keresztelte utamat néhány, előttem átguruló ördögseker.

Saith várának üszkös falai közt méltán érezhette úgy a halandó, hogy pokolfajzatok figyelik útját. Nem is volt ez másként. Apró, vérszomjas repülőgyíkok, hűsevő virágok indái leselkedtek a gyanútlan utazóra.

Szerencsére a nénikémtől kapott medál megóvott minden ilyen szörnyűségtől. Ám a neheze ezután következett.

– Hogy merészelsz a szemem elé kerülni? – rikácsolt Saithlin néni, amint beléptem a vár kapuján.

Hatalmas villám cikázott végig az égbolton, majd nem messze tőlem a falba csapott.

Nyeltem egyet, elővettem a legcsásosabb mosolyom – a Csásos mosoly nevű, borral teli butykost, jól meghúztam –, és magabiztosan léptem dühöngő néném elé.

– Nekem nem adsz?

– Ó, hogyne! – válaszoltam.

Saithlin pillanatok alatt kiűrtette az üveget.

– Jó huzatod van – feleltem csettintve, aztán hirtelen folytattam –, mindig friss a levegő idebenn.

A néni résnyire szűkült szemmel méregetett, de a bor megtette hatását.

– Mit akarsz? Mert te csak akkor jössz, ha kell valami.

– Ugyan, kedves Néném, tudod, hogy szívesen látogatlak meg. Nézd, mit hoztam neked.

Elővettem a tarisznyát. Néném felvihogott a tartalom láttán, mint az éppen násztáncát járó hiénapár, és eltűnt kis időre. Mikor visszatért, kedvesen nézett rám. Na, ez volt az a pont, mikor kirázott a hideg. Ha Saithlin kedvessé vált, akkor ideje volt a férfiembernek menekülőre fogni a dolgot.

– Úgy döntöttem, Néném, kereskedést nyitok – hebegtem a kijárat felé araszolva. – Múzsákat szeretnék árulni. Nem tudod, hol szerezhetnék be néhányat?

Saithlin megtorpant, tekintete baljóssá vált. Megkönnyebbülten elrebegetem egy fohászt.

– Nos, segíthetek neked. Két nap múlva küldöm őket. Most pedig menj, mielőtt nem késő!

Megfogadtam szavát. Szélvész a várkapu előtt várakozott, dühösen dobolt elülső patájával. Ő sem szerette az árgus szemű, folyton éhes teremtményeket.

A város határában fellélegeztem, ám a nyomasztó érzés, főleg Saithlin kedvessége, nem hagyott nyugodni, mégis örömmel láttam a munkához.

Két nap múlva készen állt a bolt, a cégér is a helyén csüngött, csak az áru hiányzott. Váratlanul rémült sikoltozás ütötte meg a fületem. Mire az ajtó elé értem, elnéptelenedett az utca. Fekete hintó,

olyan, amiben a dögvészben elhunytakat szokták szállítani, állt meg a boltom előtt. A fejnélküli kocsis leszállt a bakról, kinyitotta az ajtót a sötét köpenyű lidércnek.

– Nénéd üdvözlését küldi – susogott a démoni kinézetű küldött, majd egyenként segítette ki a szebbnél szebb múzsákat. Vágytól meredten szemléltem e különös jelenetet, ám a lidérc egy fertályóra elteltével fenyegetőleg felemelte karját.

– E kettővel azonban vigyázz, az egyik rendkívül rosszindulatú, szemed mindig tartsd rajta, a másikat pedig sose enged magadhoz közel, mert örökké vágni fogsz utána. Fontos, egyben add őket el! Álmomban nem láttam még oly gyönyörű nőt, mint az a kettő. Az egyik összezárt ajkakkal lépett elé, ám ettől még vonzóbbá vált, a másik kacér pillantásokkal méregetett.

Lassan indult be az üzlet, de később egyre több múzsa kelt el. A szomszéd boltban lévő, mérgezett töröket áruló mágus, ki mindennek fültanúja volt, eleinte gyanakvóan figyelt, aztán mégis szoba elegyedtünk. Rájött, jó, hogy melléköltöztem, mert ha egyik nap betért hozzám egy fapoéta, harmadnap biztosan megjelent nála egy családostól férj.

– A helyedben mielőbb túladnék azon a múzsán – biccentett a mágus a sötét sarok felé. – Még bajt hoz a fejedre.

– Sikerült végre jó famulust találnod?

– Átok ül rajtam! Mindig történik egy baleset, de legalább a bőrük jól mutat a kandallóm felett.

Kivágódott az ajtó, és egy kopasz, köpcös, pocakos ember rontott be az üzletembe.

– Egy múzsát, azonnal! Valaki ellopta az ötletcylinderemet. Meg kell nyernem a krónikások versenyét, különben...

– Jöjj, Uram, nézd meg a portékámat!

– Nincs sok időm! Olyat mutass, amellyel én lehetek a legjobb krónikás!

– Nos, akad itt ilyen is, de vajon van-e pénzed?

– Három bugyelláris, színarannyal tele, és később egy drágakövel teli is ütheti a markodat, ha beválik.

– Jól gondold meg, hogy tényleg kell-e neked e kaján múzsa, mert bár veled te lehetsz a legjobb, de rakoncátlan, s megszelídíteni szinte lehetetlen, sok gondod lesz vele.

– Add hát!

Ahogy a köpcös ember elment, összenéztünk mágus barátommal, aki jó előre összedörzsölte tenyerét, rám kacsintott és sietve elköszönt. Onnantól kezdve állandóan a köpcösökről érdeklődött, ha találkoztunk. Sosem árulta el nekem, milyen rejtélyes kapcsolat fűzi az ötletcylindereshez, csak arra jöttem rá, a cilindert ő lopta el. A kaján múzsa gazdájáról az a hír járta, hogy keresztül-kasul bejárta világot, híres krónikás lett belőle, de folyton újabb és újabb történetek gyötörték, sosem bírta letenni a tollat.

Az üzlet szépen felvirágzott. Mire az összes múzsa elkelt, tetemes vagyont gyűjtöttem össze ahhoz, hogy életem végéig vígan megéljek belőle, csupán egy múzsáról nem tudtam soha lemondani.

Bezártam a boltot jólelkű mágus barátom legnagyobb megrökönyödésére. Hogy végül rálelt-e a famulusára, amelyik túl is élte az első tíz napot, sosem derült ki.

Az erdei tisztáson építettem egy házat. Odaköltöztem, persze nem egyedül.

Ma már tudom, mennyit ér a múzsa csókja. Az egész világot: a fentet, a lentet és az oda-visszát. Az eget, a fákat, a hegyeket és a vizeket, a bánatot, a vígságot és a balgaságot, az éhséget, a szerelmet és az írást. Korábban nem értettem az ékes beszédhez, hát még a rímfaragáshoz, ám miután a kaján elkelt, pajzán gondolataim támadtak. Azóta írok.

Néha napokra eltűnik múzsám, olyankor mélabú kerít hatalmába, egy betűt sem tudok a papírra vetni. Utána vágyakozom. De annál nagyobb az örömöm, amikor előkerül. Csendesesen korholom ledérségéért, majd a karjaimba zárom, és órákig nem eresztetem. Aztán rám törnek a szavak oly erővel, hogy nem bírok magamnak parancsolni. Rájöttem, a pénz, hiába van, ezen a helyen semmit sem ér. Mégis boldog vagyok.

„A fenti írást Craznak és Maggothnak ajánlom.”

METRO másképp

– Dmitry Glukhovsky válaszol

Botta András

Dmitry Glukhovsky Metro 2033 című regényét mindjárt a megjelenése után megkívántam. Persze tudtam már az ebből készült játékokról, és olvastam már sztalkerekről szóló más regényt is, de éreztem, ez valami még jobb lesz! Már az a tény, hogy az Európa Kiadó adja ki nálunk, aztán a belső borítóba nyomott metró hálózati térkép, és az egész könyv igényes fazonja...

Az előző Lector Magazinokban közölt cikkeimből megtudhattátok, hogy milyen nagy Sztrugackij-fan vagyok, és a fiatal Glukovsky bizony tudta hozni azt a szintet, amit a Sztrugackij-tesók után a következő orosz sci-fi író nemzedéktől el is vártam. Persze később kiderült, hogy Dmitry nem éppen a mai orosz sci-fi reprezentánsa, mert elmondta nekem, hogy legalábbis kiközösítik, és irigységgel figyelik az ő munkásságát író kortársai. A Metro regények (mert folytatás, és a világhoz mások által hozzáírt regények is vannak azóta) tökéletesen megvalósítják a világépítés minden jó tulajdonságát. Van az alap világ, és mindenki hozzátesz ezt-azt, hogy a karaktereinek mozgásteret adjon. Ezt a világot, ezt a brand-et pedig kökeményen felügyeli Glukhovsky. (Az oroszoknál már tizennyolc kötetről van szó!) Mondjuk a világépítés egy kicsit magyaránvaló fogalom, amikor egy embertelen, lerombolt Föld adja a díszletet, de már az első regényből megtudható, hogy bolygónk radioaktív felszínén nem csak agyatlan mutánsok ténykednek, hanem valami értelemfélé is felbukkan. Szóval egy új világ minden lehetősége adva van, aminek az alakítgatásával jó sokat lehet foglalkozni.

Aztán Glukhovsky fogta magát, és valami teljesen mást írt! Monodramai regényt a világvégéről, maja démonokkal, egyéni örülettel, többdimenziós világgal, ami vagy tényleg van, vagy csak a főszereplő fejében létezik. Ezzel a szerző megint nagyot alkotott, és közben – mellékesen – még egy Putyint és az orosz oligarchákat ostromozó novelláskötetet is kiadott! Az ostromozással pedig megint csak hasonlóvá vált a szememben az említett Sztrugackij-tesókhoz, legalábbis a tavaly elhunyt Boriszhoz, mert ő is szapult a vezetőséget rendesen! Amiben viszont kilóg

Dmitry az orosz sci-fi írók közül, hogy – bár ő is kötelezően szerény – Moszkvában igen nagy közismertségnek örvend. Egy időben tévés műsorvezető is volt, és abból sem csinált titkot, hogy tavaly eladta a hollywoodi-i MGM-nek a Metro filmjogait, szóval még vagyonos is! Afféle irodalmi sztár ő, de ne a mi celebjaink másokkal megíratott botránykönyveire gondoljatok, hanem igazi szépirodalmi tehetséggel megáldva. Harmincnégy évesen igazi alkotói teljesítménnyel a háta mögött. Ja, és van még egy jó tulajdonsága: kedvel minket, magyarokat!

A Metroval és a Szürkülettel kapcsolatban Dmitry Glukhovsky az Európa Kiadó meghívására már többször is járt Budapesten, és M. Nagy Miklós, az Európa igazgatója idén is meghívta. Az említett oligarcha-ostorozó novelláskötet magyarországi kiadása miatt jött most el. Én pedig le is stípi-stopiztam az Európánál egy riportot vele. Két levélváltással megvolt az időpont, nagy segítségemre volt a szervezésben a kiadó aranyos munkatársa: Bödő Anita, nagy köszönet neki ezúttal is!

Az új könyv: Az orosz népellenes mesék poszt-kommunistákat gúnyoló tartalma miatt jött az ötlet, hogy november hetedikén legyen a bemutató, ezen a napon voltam én is hivatalos a riportra az Andrássy úti Alexandra gyönyörű Lotz-termében. Negyed órával a riport előtt megérkeztem, elkísért Márkus is, az egyik fiam, aki nagy Glukovsky-fan, rögtön a kezemből vette ki annak idején az elolvasott Metró 2033-at, és utána a többi itthon megjelent kötetet is befalta. Még egy kicsit tollázkodtunk, igazgattam a hangrögzítőt, és csacsogtunk Bödő Anitával, amíg az e-Kultúra stábjá megcsinálta a maga riportját Glukhovskyy-val. Ők angolul beszélgettek, M. Nagy Miklós otthon volt a fordításban, aztán, amikor sorra kerültem, kiderült, hogy Miklósnak semmilyen gondot nem okozott, hogy átváltson oroszra. Én kértem az orosz nyelvet, mert úgy gondoltam, hogy autentikusabb Dmitry nyelvén beszélgetni, és ez be is jött: az elkészült riport nagyon jól szólt a rádióműsorban.

Következzen tehát a beszélgetés! Itt-ott egy kicsit több is van benne, mint ami a rádióműsorba feszesre vágva kikerült, vagyis ez a teljes, harmincnyolc perces riport anyaga. (A rádióban huszonhat percre lett feszesítve.) Na persze sokat elvett az időből az oda-vissza fordítás, de még így is tartalmas, néha elmélyülő, néha vidámodó beszélgetés kerekedett ki a riportból. A rádióban úgy tűnt, mintha magáznam, de ez csak azért hangzott így, mert mindig a tolmácsoló M. Nagy Miklós felé intéztem a riporttalányra vonatkozó kérdéseimet, ezért egyes szám harmadik személyt használtam, ez a gyönyörű nyelvünkön már majdnem a magázás. Ebben az átiratban a tegezést használtam, hiszen a riport előtt és után is így váltottunk néhány szót!

Botta András (B.A.): Zdrasztvujtye! Aki velem van, az a fiam: Márkus! Ő is nagy sci-fi fan, és én is az vagyok, már gyerekkorom óta. Az én kedvenceim a Sztzugackij-fivérek voltak, de most már három orosz kedvencem van: Arkagyij és Borisz Sztzugackij, valamint Dmitry Glukhovskyy! *(nevetek)*

Dmitry Glukhovskyy (D.G.): Aha, Dmitry Sztzugackij... *(ő is nevet)*

B.A.: Volt esetleg személyes kapcsolatod Borisz Sztzugackijjal?

D.G.: Sajnos nem! Azt tudjuk, hogy Borisz Sztzugackij egészen a tavalyi haláláig nagyon aktívan szerepelt az interneten, folyamatos kapcsolatban volt a rajongóival, válaszolt a kérdéseikre. Egyszer,

amikor egy ilyen fórumot olvastam, feltűnt, hogy kérdezték Sztzugackijtól: vajon olvasta-e a Metro 2033-at? Ő egyszerűen csak annyit válaszolt, hogy „nem olvastam”. Tehát annyit tudunk, hogy nem olvasta el a regényemet, és sajnos nem is lesz már rá módja.

B.A.: Borisz Sztzugackij is kritizálta az oligarchákat, és Te is ezt teszed, tehát van egy fajta szellemi rokonság köztetek, nem?

D.G.: Természetesen a Sztzugackij-fivérek, ha az oroszokat vesszük, a legkedvesebb íróim! Ha a világ íróit vesszük, akkor is csak Lem és Bradbury vannak még...

B.A.: És Asimov?

D.G.: Lem és Bradbury nevét szoktam mondani,

„erős önéletrajzi elemek nélküli dialógusban lehetetlen írni!”

ha a legnagyobbakat kérdezik tőlem, ők nem csak fantasztikus írók voltak, hanem a témától függetlenül ők NAGY írók voltak! Ami a tudományos-fantasztikus irodalmat illeti, ott mások a követelmények, ott könnyebb sikeressé válni, mert nem olyan magas az irodalmi mércé. A konkrét válaszom, hogy Asimov nagyszerű tudományos-fantasztikus

író, de, hogy igazi, nagy író-e, az már más kérdés. Kétségtelen, hogy remek futurologus volt, remekül előre jeltett dolgokat, de hogy íróként mennyire tudta ábrázolni az emberi lelket, és hogy az írói nyelve mennyire volt finom és értékes, az is kérdéses. Ugyanakkor a Sztzugackij-testvérek munkássága arra is jó példával szolgált, hogy fantasztikus írók magas irodalmat is létre tudtak hozni! Úgy alakult, hogy egyre idősödve eltávolodtak a fantasztikus irodalom tipikus kérdéseitől, és inkább a társadalom általános problémáival foglalkoztak. Az első könyveikben ők még „hagyományos” sci-fi írók voltak, de aztán a szűk műfaji keretből kilépve egyre inkább a társadalom modellezése felé fordultak.

B.A.: Sztzugackijekkel kapcsolatban még egy-két kérdés: nekem nagy kedvencem a Bondarcuk-féle Lakott sziget című, Sztzugackij-regény alapján készített film! Egyrészt tetszett-e neked? Másrészt pedig szerinted ez a mozi miért nem lett sikeres Oroszországtól nyugatra?

D.G.: Az első kérdés nem az, hogy külföldön miért nem lett sikeres, hanem, hogy otthon miért nem lett az! Oroszországban a kritika teljesen szétszedte ezt a filmet. Nagyon sokan megnézték, de szinte mindenki csak „köpdöste” ezt a filmet! Fjodor Bondarcuk majd nagyon megőrül neki, ha megtudja, hogy Magyarországon van egy rajongója!

B.A.: ...egy Bondarcuk-fan! *(nevetünk)*

D.G.: Azt hiszem, hogy az a probléma, hogy Fjodor Bondarcuk túlságosan is a látványra ment rá ebben a filmben, pedig az alapmű, a Lakott sziget egy nagyon fontos problémával foglalkozik. Ugye, arról van szó, hogy egy rendszer összeomlik, az emberek akarják ennek a rendszernek a pusztulását, de amikor megtörténik, akkor nem tudják, hogy mit tegyenek! Részt vettek a rendszer lebontásában és egyszerre csak ott maradnak valami másnapos kábulatban, és nem tudják, hogy mit kezdjenek az új helyzettel. Ahelyett, hogy ezzel a problémával foglalkozott volna, Bondarcuk csinált egy akciófilmet. Nézed a filmet, a nagy látványvilágát, és nem érted, hogy tulajdonképp miről is szól. Szóval a Sztzugackij rajongók nagyon elégedetlenek voltak, akik soha nem olvasták a könyvet, azoknak – azt lehet mondani, hogy – tetszett. Én magam gyerekkoromban olvastam a könyvet, nagyon szerettem, ezért én is csalódott voltam egy kicsit a filmtől. Nekem az volt az érzésem, hogy még a film látványát is jobban meg

lehetett volna csinálni, de mindenképp strukturáltabban kellett volna bemutatni a cselekményt.

B.A.: A Metro-regényeket olvasva én azt gondoltam, hogy Te az orosz realizmus folytatása vagy! Hiszen ifjúként olvastam például Solohovot, és hasonlóságokat fedeztem fel.

D.G.: *(nevet)* Ami Solohovot illeti, a Csendes Dont még az iskolában, a tananyag részeként olvastam. A regény komikus szereplőjének, Sukar apónak az alakja egész életemre megmaradt bennem, de a kötelező olvasmányokkal szembeni undor bennem is megvolt. Ezért úgy gondolom, hogy érzelmileg sokkal nagyobb befolyással voltak rám a saját elhatározásomból elolvasott könyvek, ezek pedig nem orosz szerzőktől voltak. Mindet nem tudom felsorolni, de nagy hatással voltak rám Lem, Silverberg, Heinlein művei. Még nagyobb benyomást tettek rám Gabriel Garcia Marquez, Jorge Luis Borges, Julio Cortázar, Franz Kafka, Boris Wian, akiket már érettebb, egyetemista koromban olvastam. Azt hiszem, hogy a stílusomra nagyobb hatással volt Marquez, mint mondjuk Solohov! Ami az orosz írókat illeti, inkább olyan írók voltak rám hatással, mint Platonov és Bulgakov, nem pedig az olyan klasszikusok, mint Puskin, Lermontov, Leszkov. De valahányszor külföldi újságírókkal beszélgetek, mindig meg akarok győzni arról, hogy nagyon orosz író vagyok. Nagyon úgy néz ki, hogy az iskolai tananyagot, mintha beoltották volna véredbe; soha nem tudsz megszabadulni tőle. De az is lehet, hogy az „oroszság” egy olyan dolog, amit az ember magába szív az anyatejjel, a levegővel – nem lehet letenni.

B.A.: Persze, mert Te is az orosz medve gyermeke vagy!

D.G.: *(nevet)* ...és otthon van egy balaljkám!

B.A.: És van egy dácsád!

D.G.: Igen, dácsám az van! Valójában balaljkám nincs is, de dácsám: az tényleg van!

B.A.: Javíts ki, ha tévedek: spanyol szakon végeztél egyetemet, és ez vissza is köszön a Szürkület című regényedben.

D.G.: Nem jól tudod! Nemzetközi kapcsolatok és újságírás szakon, a jeruzsálemi egyetemen végeztem. Az igaz, hogy érdekel a spanyol és Latin-amerikai kultúra, és, hogy beszélek spanyolul, ez igaz! Mindig is a Latin-amerikai mágikus realizmus rajongója voltam!

B.A.: A Szürkület című regényben hosszú-hosszú oldalakon keresztül nincs dialógus. Én magam rádiós jeleneteket is írok, és tudom, hogy milyen nehéz párbeszéd nélkül fenntartani a cselekmény izgalmasságát. Mivel a szereplők belső történéseire koncentráltál, bizonyára tudatosan hagytad el a dialógokat, nehéz volt ezt megvalósítani?

D.G.: Általában az orosz irodalomban nagyon jó el lehet lenni dialógusok nélkül is! Figyelembe kell venni, hogy ez egy olyan elliptikus regény, amelyben minden cselekmény egyetlen embernek az agyában történik. Egy olyan alaknak az agyáról van szó, aki szociofób, nem nagyon szeret emberek között lenni. Számomra úgy tűnt, hogy ez az egyetlen lehetséges forma ennek a történetnek az elmeséléséhez, így, dialógusok nélkül. Egyébként nem határoztam el előre, hogy írok egy párbeszéd nélküli könyvet, ez magától így alakult, így tudtam a legtermészetesebben elmesélni a történetet. A legújabb könyvemben – aminek a címe: Jövő –, abban épp ellenkezőleg: sok dialógus van, nagyon eleven, filmszerű dialógusok. Számomra mindig a hős személye a meghatározó, hogy milyen nyelvezettel, milyen stílusban meséljem el a történetet. Különösen, ha a regényem hőse egyben az elbeszélő is, ez a helyzet a Szürkülettel, és a mostani könyvemmel is. Egyébként, amikor a Szürkületet írtam elgondolkoztam azon is, hogy a hősmennek ne legyen-e valami szerelmi kalandja, de ez annyira elmentmondott volna az ő karakterével! Ő soha nem találkozik emberekkel, otthon szeret ülni, így ez volt a természetes. Sok dialógust sem lehetett volna beleerőltetni ebbe a regénybe, és még kevésbé egy szerelmi szálát!

B.A.: A hősöd egy hatalmas, recsegő padlójú, szinte veled együtt élő és lélegző moszkvai lakásban lakott, amit a nagymamájától örökölt. Nagyon tetszett, hogy szinte csak ez a lakás volt az ő legjobb barátja!

D.G.: Ez valóban az én nagymamám lakása! Pontosan úgy írom le ezt a lakást, mint amilyennek a valóságban látom.

B.A.: Ezt megéreztem, mert az lett volna a következő kérdésem – visszautalva a tizennyolc éves korodban leírt első Metro-regényedre –, hogy mennyiben önmagadról mintáztad az ifjú Artyom figuráját? Vagy mennyi van belőled a második Metro-regény erős, de mindig vívódó Hunter nevű hőséből? Nem tudtam, hogy a lakás tényleg a nagymamádé volt, de ez már félig

válasz is a kérdésekre, hogy az író mindent önmagából merít...

D.G.: Az erős önéletrajzi elemek nélkül általában lehetetlen írni! Valóban tizennyolc évesen kezdtem írni a metrót. Artyomban is valóban önmagamról írtam meg, annyira, hogy soha el sem gondolkoztam azon, hogy Artyomnak milyen a külseje, hogyan is nézzen ki... Ő én voltam, és az ő általa átélte helyzetekbe teljesen önmagam képzeltem bele! Harmadik személyben mesélem el a történetet, de olyan, mintha első személyben lenne, annyira azonosulok a hőssel. A Metró 2034 esetében tévedés azt gondolni, hogy Hunter én volnék. Az én alteregóm valójában Homérosz abban a regényben! Ez az öregember, akit felkavar az, hogy a teste egyre hanyatlal, és aki mindenáron szeretne hagyni valami maradandót önmaga után. Abszurdnak hangzik, hiszen még csak huszonkilenc éves voltam, amikor ezt írtam, de hát ez az a kor, amikor az ember úgy érzi, hogy elmúlt a fiatalsága és nem várja más, csak az öregség és a halál. Egy egész éven át depressziós voltam amiatt, hogy elmúlt a fiatalságom. Mindig furcsán álltam a saját életkoromhoz! Egyfelől nem érzem magam harmincnyolcra, továbbra is úgy viselkedek, úgy öltözködök, mintha huszonéves lennék, mert ennyinek is érzem magam. Azzal azért tisztában vagyok, hogy hamarosan ez már természetellenesnek fog kinézni. Másfelől mindig is örültem féltem az öregedéstől, és azt hiszem ez az egyetlen komoly félelmem. Ezzel a témával mindig is szerettem viccelni, de az öregedés most valóban elkezdődött. Már kezdek is öszülni, ez már egyre kevésbé vicces!

B.A.: Akkor nem sokáig gyöttröm Dmitry bácsit, nehogy elfáradjon szegény!

D.G.: Azért még egy-két kérdést a nagypapi kibír! (nevetünk)

B.A.: Minden barátomtól megkérdezem: ha egy kedvenc irodalmi művedet és egy kedvenc filmedet meg kellene nevezni, ezek melyek lennének?

D.G.: Ez nagyon nehéz, szinte lehetetlen! Ha filmekről kérdeznék, akkor általában a Harcosok klubját mondom, bár nem tudom, hogy ez lenne-e a legelső... Regényben mondjuk elsőre eszembe jut a Sztrugackij-testvérek Kárhozott város című könyve!

B.A.: Igen, ez egy hosszú, filozófus regény, amikor a szereplők egy kísérleti városba vannak bezárva!

D.G.: Igen, de ez, csak ami elsőre az eszembe jutott! Még hármát is nehezen tudnék előre sorolni, amikor van vagy húsz kedvenc.

B.A.: Philip K. Dick?

D.G.: Ő egy egészen különleges író! Van az Ember a fellegvárban című könyve, amit nagyon szeretek! Ez egy alternatív történelmi regény, amelyben a második világháborút végül is a németek nyerték meg. Nagyon hihető világ, érdekes karakterek. Ugyanebben az évben K. Dick írt valamilyen időutazás könyvet is, ami viszont egészen idióta, idióta hőssé, idióta sztorival, fel nem tudom fogni, hogy ugyanabban az évben, ugyanaz a szerző két ennyire különböző minőséget produkáljon.

B.A.: Tudjuk róla, hogy gyakran fordult a narkóhoz...

D.G.: Valóban gyakran használt kábítószer, lehet, hogy amikor jó anyaghoz jutott, akkor jó regényt tudott írni, amikor meg rossz volt a cucc, akkor a könyv is rossz lett. Én biztonságban vagyok, mert csak kávékat használok!

B.A.: Lejárt az időnk, de én még ezúton hívlak meg Téged, ha ismét jársz Magyarországon, akármelyik írótalálkozóinkra! Akár inkognitóban is jöhetsz, ha zavar a népszerűséged!

D.G.: De csak akkor, ha ez nem hasonlít a mi „lágereinkre”, akkor eljövök!

B.A.: Köszönöm Neked az interjút!

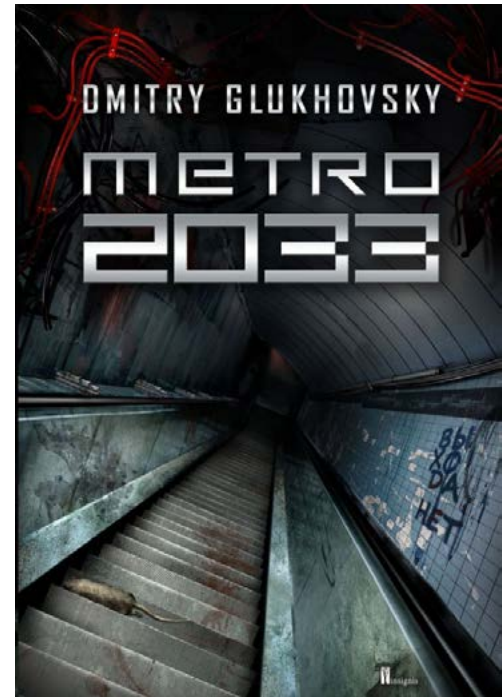
D.G.: Én is köszönöm!

A riport végeztével még fotózkodtunk (ezek közül válogattam ide is egy képecskét), aztán átment mindenki a Károly körüti Alexandrába, az Irodalmi Kávéházba és ott is végignyomott M. Nagy Miklós és Dmitry Glukhovsky egy laza, de infókkal teli könyvbemutatót, amiről szintén csináltam hangfelvételt. Az új könyve csak nálunk számít szenzációnak, Oroszországban ez már évekkal ezelőtt megjelent. Címe: Orosz népelelmes mesék, a címlapján az Európa kiadásának Dmitry ötletére egy királyi palástba öltözött Putin került, joggal, hünen jelképezve a novellásokötet szellemiségének gúnyos kisugárzását.

A két rádiós felvételt azután megvágtam, és egy műsorra gyúrva hallhattátok a november 15-ei MEZTELEN ÜGYNÖK Szórakoztató Irodalmi Magazinban a CIVIL Rádió műsorán!

Az ismétléseket, rengeteg más prózai, hangos alkotással együtt meghallgathatjátok a www.irjunk.hu honlapról, ehhez jó szórakozást kívánok!

Dmitry Glukhovsky pedig egy hihetetlenül jó arc, várjuk vissza Budapestre!

Erzsébet

Hernád Péter

– Itt vannak, itt vannak! – sipákkolt Eliska.
Dorottya szólni sem bírt, csak a kezét tördelte. Erzsébet nem vette ennyire a szívére a dolgot.
– Bújjatok el, lányok! – parancsolta. – Majd én eléjük megyek.
A cselédek készségesen engedelmeskedtek, függönyök lebbentek, ajtó csapódtak be, ő pedig elindult, hogy fogadja a hívatlan vendégeket.
A nap már lebukott a dombok mögött, de a grófnő így is jól látta, hogy az ősoreg udvarház előtt egy sáros terepjáró áll, körülötte négy férfit. Dísztelen, zöld kezeslábast viseltek, a sapkájukon ott virított puritán címerük, a vörös csillag. Azt hitte, az oroszok az ellenség, de látott közöttük egy tatárt is. Úgy látszik, szövetkeztek. Rámosolygott a mokány kis fickóra. Kedvelte a tatárokat; azok sem rosszabbak, mint mások. Egyszer volt egy saját tatárja... de már nagyon régen.
A katonák szinte egyszerre indultak felé. Csizmájuk alatt ropogott a hó.
– Elvihettek, amit csak akartok – mondta nekik. – Nem kell a baj!
Nem beszélt oroszul, de megértették a tótot is. Bólintottak, hogy rendben. A grófnő visszament a lovagterembe, leült egy régi karosszékre, előhúzta elefántcsontból faragott szipkáját, és belesúsztatva az utolsó amerikai cigarettáját. Az egyik férfi mellé lépett, és tüzet adott egy arany öngyújtóval. A grófnő ismerte ezt az öngyújtót. Eredetileg Diószegié volt, a szomszéd birtokosé. A katona gesztusán nem csak a rabolt öngyújtó rontott, hanem az is, hogy közben a nő mellét nézte. Az asszony összehúzta magán a kardigánt. Nem fogja őket provokálni. Ha valami borzalmas történne, az nem az ő hibájából lesz.
A martalócok nyugodtan, módszeresen fosztották ki az udvarházat, látszott, hogy nem először csinálják. Miután alaposan megrakták a terepjárót, összedugták a fejüket. Rövid, de annál feszültebbnek tűnő tanácskozás után az öngyújtós elindult az asszony felé.
– Istenem, ne! – suttogetta a nő ...
... persze leginkább csak megszokásból, mert maga is tudta, mennyire álságos a fohásza. Egyrészt, mert akihez suttoget, annak már régen kiesett a kegyeiből. Másfelől, a szíve mélyén erre a pillanatra várt, amióta csak meghallotta a motorzúgást. Előtte meg a motorzúgásra. Előtte pedig... A parasztok megesküdték, hogy ha ideérnek az oroszok, eltitkolják előlük a gazdag udvarházat a három növel. Am a grófnő azt felelte erre, hogy mondják el nekik nyugodtan.
A katona az asszony keze után nyúlt, a nő nem állt ellen. A fickó azonnal észrevette a gyűrűt, kék szeme mohótt csillant az arany láttán. Megpróbálta lehúzni a grófnő ujjáról, de nem boldogult vele. A hús már körbenőtte az ékszert. A katona rángatni kezdte, mindhiába, csak akkor hagyott fel a próbálkozással, mikor feltűnt neki, hogy a nőnek az arcizma sem rándul a fájdalmas rángatásra. Ekkor jobban megnézte magának a gyűrűt, és észrevette a sárkánykarmokat.
A tekintetük találkozott egy pillanatra. A férfi arcáról eltűnt az üzekedés előtti lázas izgalom, ősi rémület vette át a helyét. Mindketten tudták, hogy már késő visszakozni. A katona az oldalfegyvere után kapott, de elkésett, és amúgy sem ment volna vele sokra. A grófnő megragadta a vállát, aztán előreszökkenő szemfogait a férfi nyakába mélyesztette. Gyönyörűsége, édes-sós íz öntötte el a száját és a torkát. Valószínűleg a másik két szőke fiúnak is hasonló íze lesz. A tatárt hagyja utoljára, a régi idők emlékére.
A lányok csak másnap, napkelte után merészkedtek elő. Eliska keresztet vetett a szétszórtan heverő holtak láttán. Az úrnője ezerszer megtiltotta neki, hogy ezt csinálja, de a lány képtelen volt leszokni a gesztusról. A grófnő már fáradt volt hozzá, hogy leteremtse; ahogy kelt fel a nap, úgy hagyta el az ereje.
– Rakjatok rendet! – parancsolt rájuk.
– Igen, Erzsébet úrnő! – pukedlizett Eliska.
– Igenis, Báthory asszony! – hajtott fejet Dorottya is.

Pörgés

Veréb Ani

A novella a Régi-új című pályázat győztes írása.

Battara tanár úr a házakat összekötő, épülettől épületig kigyózó vasrúdra tapadva, csüggedten nézett begipszelt kezére.

– Így nem fog menni.

Valami kitépett a korlátból egy darabot, de nem olyan vésszen hosszú szakaszon, fél kézzel át lehetett nyúlni a folytatáshoz, és ha kifeszíthetné a két karját, éppen be tudná fogni a csonkolt végek közötti távolságot. De a könyökétől a csuklójáig sínbe tették, amikor legutóbb elragadta a centrifugális erő, és összetörte magát az ütközés pillanatában. Akkor egy házperemen lógó régi esőcsatorna állította meg, és egy pörgettyűs különítmény ott talált rá.

Épen maradt kezével erősen megkapaszkodott a korlátban, nehogy a múltkori baleset megismétlődjön, és ismét elrepítse a veszett iramban önmaga körül újra és újra megforduló földgolyó lendülete.

A továbbhaladáshoz segítségre volt szüksége. A gipsz felett szerencsére már tudta mozgatni az ujjait, mutatóujjával benyomta a nyakában lógó segélydoboz hívógombját.

– Pörgünk és élünk! – köszönt bele a készülékbe egy energiatelt gyerekhang.

Battara tanár úr ezúttal is meglepődött azon, milyen fiatalok a szolgálattevő pörgettyűsök.

– Egyre fiatalabbak – dünnyögte a fejét csóválva, majd megadta a saját kódját. – „Negyven éves férfi, értelmiségi.”

– Na, tata, pörgessed az infót, hol akadtál el? – A kérdésben a segítő szándék tökéletes keveréket alkotott a lekicsinyléssel. A gyerek elfordulhatott a mikrofontól, mert halkabban, de tisztán érhetően beszélni kezdett valakihez, nyilván nem vette észre, hogy félrenyomta a némító funkciót a kommunikációs pulton. A következő mondataiból áradó nyers őszinteségtől a tanár úr a lelke mélyéig összerázkódott. – Hé, Potlen, vigyél magaddal hármat, de ne az öregek közül. A tizennégy éven felüliek nem pörögnek elég gyorsan ehhez a mentőakcióhoz. Egy negyvenes, vén öskövület vár rátok, szerintem nem bírja sokáig, válaszolni se tud pörgő tempóban. A helyzetjelzője azt mutatja, elakadt a hatos zónában. Már öt perce szoltam neked, hogy arrafelé leszakadt a kapaszkodórúdból egy méteres darab. Mit csináljatok ennyi ideig? Rég helyre kellett volna hoznotok a hibát, ti... csigabanda! Ha kirepül az öreg a világűrbe, megint korosodási diszkriminációval fognak vádolni minket, azt hishetik, szándékosan hagytuk ott. Nem, mintha egy ilyen levénült alakért nagy kár lenne. De amióta néhány lökött elme megírta a Pörgési Jogok Nyilatkozatát, nincs más választásunk, be kell tartanunk. Ráadásul értelmiségi, márpedig azok nem jók semmire, használhatatlan elméletgyártók, akiknek nincs érzékük a gyakorlati dolgokhoz, és túl lassúak.

Battara megköszönte a torkát.

– Hoppá – mondta a pörgettyűs diszpécserfiú ráeszmélve, hogy monológjának nem kívánt hallgatója akadt a vonal másik végén. – Nyugi, tata, már úton a pörgő-csapat. Két perc, és leszednek a rúdról. Amúgy hová készültél, öreg?

– Csak pár házzal arrébb, a könyvtárba – felelte a tanár úr, és még erősebben szorította a korlátot.

Érezte, egyre gyorsabban forog a Föld. Már az eddigi tempót is nehezen viselte, de most mintha megsokszorozódott volna a tengely körüli forgás sebessége.

– Egyre gyorsulunk – nyögte a mikrofonba.

– Naná, tata. Ezzel mindenki tisztában van. Neked kellene a legjobban tudnod, a te generációod hozta létre tíz évvel ezelőtt a „gyorsuló világ” kifejezést, nem? Bár lehet, hogy ez régebből származik, de mindegy. Ki ér rá történelmet tanulni manapság? Magadnak köszönd, hogy most ott csimpaszkodsz. Már fiatalon láttad, hogy ez lesz, többet kellett volna gyakorolnod, hogy tartani tudd a lépést. Csak nyomtatók a süket szöveget: „versenyképes tudás”, „életfogytig tartó tanulás”.

Évekkel ezelőtt rájöttetek, hogy erre van szükség, ehhez képest eléggé elavultál, ha egy lépésre se futja az erődből védőkorlát nélkül. Nem lenne egyszerűbb, ha nem kapaszkodnál tovább? Gondolj bele, elengeded azt a korlátot, vége a reménytelen küzdelemnek, kirepülsz az űrbe, és azzal meg is oldódott a gondunk. A tiéd is, meg a miénk is. Csak előtte tegyél önkéntességi nyilatkozatot, rögzíthetem, ha kéred.

– Már hallok a mentőosztagot – nyögött megkönnyebbülve Battara a segélyhívóba.

A kapcsolat megszakadt. Az ügyeletes pörgettyűs nem pazarolt rá több időt és energiát. A társai most már úgyis megmentik a vénséget. Ha pedig az utolsó pillanatban feladja, és kipörög az űrbe, akkor is elmondhatják, hogy megtették mindent, ebben az egyre esztelenebbül rohanó világban megesik az ilyesmi.

A pörgő-csapat nem a korlát túlsó csonkjára tette át a tanár urat, hanem nagylelkűen elsuhantak vele a könyvtárig.

Reszkető térddel ereszkedett egy kényelmes fotelba az előcsarnokban. Az épületek belsejében mindenütt működött a mozdulatlan erőt létrehozó rota-blokkoló generátor. Egy kilenc éves neocirkum-generációs fiú találta fel, neki köszönhető az emberiség, hogy még nem pörgött szét. Mesterségesen még fenntarthatóak voltak a nyugodt életfeltételek, elodázva, hogy végleg kiforduljon magából a világ.

Odakinn észvesztő sebességgel követték egymást az események, de idebenn egyelőre csend volt, lassú folyással haladt az élet. Úgy, mint valaha régen, tíz-tizenöt évvel ezelőtt, amikor még csak százhusz-százharminc kilométer per órával döcögtek a kocsik az autópályákon. Amikor két óráig is eltartott, hogy az ember repülővel eljusson Budapestről Párizsba. Amikor még el lehetett mesélni egy hosszabb viccet, mialatt a pirítós kenyér elkészült és az instant kakaó szétolvadt a bögrényi tejben vasárnap reggel a konyhaasztalon.

A tanár úr összeszedte magát, megnyugodott annyira, hogy elballagjon a könyvespolcokig. Leemelt egy kötetet. Nem kortárs irodalmat választott, hanem egy régmúlt korokat idéző történet olvasásába kezdett. A huszadik század közepén játszódó cselekmények sodró lendülete – melyet ma vánszorgásnak csúfolnának – magával ragadta őt, és a könyvben kitaruló világ menedékében Battara Bence, nyugalmazott és kimustrált irodalomtanár ismét rátalált a mára már elveszett, emberléptékű életre.

SF, sci-fi, science fiction, tudományos fantasztikum

Avagy: ha igen, miért nem, és ha nem, miért igen

Jimmy Cartwright

Néhány éve az Sfblogon már foglalkoztam egy bejegyzés erejéig azzal a kérdéssel, hogy valójában mi is a sci-fi. Akkor, mint ahogyan most is, abból az apropóból merült fel bennem néhány gondolat, hogy több sci-fi-nek mondott filmet néztem meg. Ezek az alkotások, ha a Wikipédia erre vonatkozó oldalán található leírást és definíciót szigorúan vesszük, valójában nem sci-fik.

Valószínűsítem, hogy az alábbiakban leírtak felháborodást, parázs vitákat idézhetnek elő, ám a téma véleményem szerint van annyira fontos, hogy legalább ilyen szinten foglalkozzunk vele.

A Wikipédia meghatározásán túl kezdjük talán ott, és az egyszerűség kedvéért magyarul, hogy a

kifejezés maga mit is jelent. A tudományos fantasztikum alapja – bármilyen meglepő is – maga a tudomány. Bármilyen valós, vagy kitalált tudomány. És pont. A sci-fi nem attól sci-fi, hogy a csillagközi tér szerepet kap benne, űrhajókkal közlekednek, lézerfegyvereket használnak, ide-

gen bolygókról / dimenziókból származó lények rohanják le a Földet, meg ehhez hasonlók. A sci-fi attól válik azzá, aminek lennie kell, hogy az adott történetben valamely tudományág hatást gyakorol az abban szereplő társadalomra, vagy az azt alkotó egyénekre, és ezt a hatást be is mutatja. Tudom, hogy a sci-fi-nek mára számos típusa alakult ki, éppen ezért a fenti kritériumoknak nem megfelelő, de mégis sci-fi-nek mondott alkotásokat én inkább szimplán SF-nek, azaz, az Avana egyesület által 2006-ban kiadott ismeretetője alapján Spekulatív Fikciónak minősítem. (Lásd: SF műhely a speculative fiction irodalomról – SFportal.hu)

Ebből tehát az következik, hogy valódi science fiction olyanok tudnak írni, akik maguk is tanultak valamilyen tudományt, de legalábbis komolyan járatosak legalább egyben. Az ilyen írásokat ma már egyrészt keményvonalas, vagy hard sci-fi, másrészt soft sci-fi jelzővel illetik, ám valójában – véleményem szerint – ezek az igazi, hamisítatlan tudományos fantasztikumok, és ebből nőtt ki a többi.

Lényegében, ha el akarjuk dönteni, hogy egy sci-fi-nek mondott alkotás tényleg sci-fi-e, akkor csupaszítsuk le, hántsuk le róla a látványt, az érdektelen mellékszálakat, és tekintsük meg csak magát a történetet, a lényegét. Ha arra igaz a sci-fi definíciója, akkor elfogadhatjuk a besorolást, ha nem, akkor nem beszélhetünk tudományos fantasztikumról.

Lássunk hát néhány példát ezekből a vadhajtasokból, s kezdjük is rögtön a két legnépszerűbbel, hogy túl legyünk a nehezén.

Star Wars

Ha nagyon vaskalapos akarok lenni, akkor azt mondanám rá, hogy ez valójában egy családi dráma, amelyben keverednek a sci-fi és a fantasy elemei. Hiszen, ha feltesszük a kérdést, hogy a Star Wars mögött milyen tudományos elképzelés áll, akkor nemigen hiszem, hogy találunk akár csak egy konkrétat is. Ha kevésbé akarok vaskalapos lenni, akkor azt mondanám rá, hogy

reál-fantasy, vagy hivatalos nevén tudományos fantasy. És milyen érdekes, hogy a Wikipédián a fantasy-t ismertető lapon is itt szerepel, míg a Sci-fi-vel foglalkozón...

...az űropera besorolást kapta. Legyünk engedékenyek, és fogadjuk el, hogy ez az utóbbi változat áll legközelebb a Star Wars valódi mivoltához.

Star Trek

A másik nagy kedvenc, bár ennek hovatarozását kevesebben vitatják, hisz elég komoly technológiát képes felvonultatni, melyet időnként megfűszerez némi misztikummal. Azonban ezek sem valódi tudományos fantasztikus művek, hanem a fentihez hasonlóan csupán ugyanahhoz az alszárterhez tartozik, mégpedig: űropera.

Egyes vélemények szerint azonban a Star Trek univerzum fejlődése, kibontakozása azt vetíti elő, hogy bizonyos erők, háttérhatalmak milyen jövőbeli sorsot szánnak az emberiség számára. Lásd példának okáért a fő célt, a Borg-ot, amelyet az előbb említett csoportosulások nem feltétlenül technológiai módszerekkel érnek el, vagy legalábbis nem közvetlenül. Gondoljunk csak a média manipulatív hatására: ezt vedd meg, ez jó neked, ez neked jár, válassz minket, tartozz közenk, stb. Azonban, ha ilyen szempontból tekintünk rá, akkor ez már a tudományos fantasztikumon is túlmutat.

Az acélember / Man of steel (és egyéb Supermenes, superhősök filmek)

Mint tudjuk, ez egy rebootolt Superman történet. Egy idegen világból érkező, ám külsőre az emberektől nem megkülönböztethető lény története. Ismét csak inkább családi dráma, hiszen ennek sincs

tudományos alapja. Persze tudományos(nak tűnő) dolgok, meg mindenféle technológiai vívmányok szerepelnek benne eszközként. Még csak annak a kritériumnak sem felel meg, hogy hihető köntösben tárja elénk a történeteket. Még ha engedékeny is vagyok, nem több egy látványos akciófilmnél. Az már csak hab a tortán, hogy az IMDB sincs a helyzet magaslatán, amikor be kell valahová sorolni, hisz a lekért sci-fi filmek listájában sci-fi-ként (is) szerepel, míg az információs lapján már fantasy-nek van feltüntetve. (Ezzel nincs egyedül, hisz hasonló a helyzet a Vasemberekkel, vagy épp a Z Világháborúval is, számos más filmmel egyetemben.)

Tűzgyűrű / Pacific Rim

Ezt aztán a hivatalos sci-fi típusok közé még csak be sem lehet sorolni. Talán még inváziós lehetne, de azt tömeges idegen megszállás esetén szokták használni, itt meg egyszerre maximum 3 kaidzu zúzza porrá az emberiség legmodernebb technológiájú harci gépeit. Ebből is erősen hiányzik a tudományos megközelítés. Az pedig nem tudomány, hogy ezen keresztül a testvériességre, a bajtársiasságra, az összefogás fontosságára akarták felhívni a készítőket a figyelmet. Ezt egy sima háborús alkotásban is megtehették volna. Részemről ez maximum egy látványos akciófilm.

A Föld után / After Earth

Komolyan? Ezzel el van intézve a dolog, hogy ki nyírtuk a Földet és most kolóniákon élünk? Aztán egy szerencsétlenség során mégis a Földre zuhan le egy űrhajó, ahol egy kissrác szerencsétlenkedéseit kell végigszenvednünk? Bátorság, hősiesség, felelősség, a félelmeink legyőzése. Ezekre épül a film. Hol is van ebben a tudomány maga?

Feledés / Oblivion

Ó, jaj! Klisé klisé hátán. A látvány amúgy teljesen rendben van. Ám csak attól még ez sem válik science fiction-né. Sőt! Még attól sem, hogy az idegenek legyepálták a technológiai fejlettségükből kifolyólag az emberiséget. Hogy emberi klónokat használnak? Eh! (Akkor már inkább százszor egymás után megnézem a Moon-t, ami legalább szól is valamiről.) A felhők fölé emelkedő, pipaszárlábakon álló épületektől? Dehogy! A már amúgy is halálra ítélt önfeláldozásától? Ezer ilyet láttunk már máshol. Ha be is lehet sorolni valamely sci-fi alszárerbe, hát én nem tudom, melyikbe.

A burok / The Host

A csillámos vámpírtörténeiről ismert Stephenie Meyer regényének filmadaptációja szintén számos kívánnivalót hagy maga után a sci-fi besorolást megkapva, de ezt legalább nyugodtan betehetjük az inváziós kategóriába. Egyébiránt, tudományos szempontból nem sok köze van az igazi sci-fi-hez, ráadásul filmen nem is igazán érthető. A regényben sokkal jobban és mélyebben van kifejtve minden motiváció, érzelem, ok és következmény. Mivel magyarul is megjelent, inkább azt ajánlom a film helyett, ha már lehet választani.

Mit is lehet végkövetkeztetésként levonni mind-ebből, azon kívül, hogy nem minden sci-fi, ami annak látszik, vagy amit annak titulálnak (vagy ha mégis sci-fi, akkor melyik alszárerbe tartozik)? Őszintén szólva nem tudom, bár így megkérdőjeleződik ennek az egész írásnak a miéértje. Ide kellene valami bölc, nagy ívű dolog a tudományos fantasztikum emberiségre történő hatásairól, az előidézett változásokról, de miután a fenti merítésből is látszik, hogy a sci-fi ma már legtöbbször csak nevében az – legalábbis a filmvászonon –, így a fent elmaradt okfejtésnek talán értelme sem lenne. Az a baj, hogy én szeretem a science fictiont olvasni is, nézni is, létrehozni is, és a fenti filmek közül többet is lelkesen vártam, hogy végre nézhetek egy újabb jó sci-fi-t, ám az esetek többségében sajnos csalódnom kellett. Többek között azért, mert nem sci-fi-t kaptam. Lehet, az a baj, hogy Frank Herberten, Arthur C. Clarke-on, Stanislaw Lemmen, A. és B. Sztrogackijon, Lovecrafton, és számos, a Galaktikában és a Roburban anno megjelent írón nőttem fel, és túlzott elvárásaim vannak? Ám, ha ez baj, akkor nem csak az enyém, hanem a korosztályomé is. Persze az is lehet, hogy a filmgyártók már nem a mi korosztályunk igényei szerint készítenek filmeket...

A Galaktikától az iDealig

– Antal József válaszol

Mészáros András

Lector Magazin (L.M.): Kétszeres Zsoldos-díjas író vagy, mégis keveset lehet tudni rólad a száraz tényeken kívül. Kezdjük hát ezekkel. Vegyész-mérnöként diplomáztál, biokémiából írtad a doktori disszertációd. Akik felületesen ismernek úgy jellemeznek, mint ellentmondásos személyt, bloggert és hobbimarxistát. Nem áll össze a kép. Mizantróp embernek tűnhetsz, aki utálja a középszeret.

Antal József (Józi): Ez hatalmas tévedés. Szerintem a jól működő középszerre van egy kultúrának leginkább szüksége. Elitet nevelni hamvába holt dolog. Középszerűek tömege nélkül sohasem emelkedhet ki az a néhány kivételes tehetség, akiknek érvényesülniük kell. Gondolj csak a festészetre: néhány művész miatt ki gyártana ecsetet és festéket? A Marxizmus pedig egyáltalán nem hobbi. Egyre komolyabban veszem és komolyabban tanulmányozom. Való igaz, itthon nem mennek sem egyszerűen, sem pedig jól a dolgok ezen a téren.

L.M.: Szinte néhány év alatt sikeres író lett belőled... Csak úgy elkezdted írogatni az ezredforduló körül? Honnan volt meg az ehhez szükséges rutin?

Józi: Nem nevezném magam sikeresnek, de ez nem baj. Régen írok már, vagy harminc éve viszont jó ideig nem éreztem szükségét, hogy meg is jelentsem az alkotásaimat. Eleinte viszonylag kevés lett ezek közül megszerkesztve, legépelve. Mikor pedig megpróbáltam első ízben közreadni a művet, elég felemás dolog

sült ki belőle... Viccesen úgy szoktam mondani, hogy én tettem tönkre a régi Galaktikát.

L.M.: Mindannyian ismerünk olyanokat, akik alsó-középkategóriás kiadókat már tönkretettek vagy keményen próbálkoznak ezzel. De a Galaktika jókora példányszámban jelent meg 1995-ig, és igen kedvelt magazin volt. Hogyan sikerült ez?

Józi: Ilyen a formám. Amikor karikatúrákat rajzoltam a Ludas Matyinak, az rövidesen megszünt. Ezután a Galaktikánál pályázatot írtak ki, amelynek az lett volna a díja, hogy az első négy helyezett megjelentetik. Negyedik lettem. Mire viszont rám került volna a sor, soha többet nem jött ki a magazin. Mai napig kísért a gondolat, hogy nem tudták feldolgozni a novellám közlésével járó lelki terhet.

L.M.: Ennek ellenére nem adtad fel. 1999-ben megjelentél az IPM-ben, és ezzel egy évben elhoztad a Preyer díjat, majd 2000-ben Kiadtad az Álmodók című novellás kötetet, és nyertél az RPG portál pályázatán. Mi változott?

Józi: Ebben a technika a ludas. Viszonylag korán sikerült egy PDA-hoz jutnom. Ezek után már nem kellett kézzel leírt füzetekkel bajlódnom. Ráadásul kieső időmben, a buszon is tudtam alkotni. Azóta is majdnem minden nap írok munkába menet és hazafelé.

L.M.: Mi következett ez után? Nyilvánosan csak az általad 2006-ban megnyert Galaktika-közönség díjról lehet olvasni.

Józi: Elektronikus formában publikáltam a Kód című

kisregényt a Solaria oldalán, és megírtam a Justitiát folytatásait kisregény formában, miután az első kisregényt közölte az immár megújult Galaktika Magazin. Ez volt közönségdíjas. Ezek után egy sokkal sötétebb hangvételű írásba fogtam, ez lett a Diagnózis.

L.M.: Mi ihletett erre?

Józs: Marxistaként jól látom, hová tud fajulni az ellenőrizetlen vadkapitalizmus. Persze ennél azért összetettebb ez a kérdés. Mindenesetre abban a könyven részben ezt írtam meg, persze a sci-fi eszköztárát használva.

L.M.: Utólag elégedett vagy vele?

Józs: Igen is és nem is. Ma már látom az olvasó szemszögét is, és azt, mennyire fontos számára, hogy azonosulni tudjon a témával, a szereplőkkel. A Diagnózisban erre kevés a lehetőség. Nincs pozitív végkifejlet, ráadásul sokakban elég kellemetlen, klausztrófobiás érzést kelt. Viszont másik oldalról ez azt is mutatja, hogy a kellő eszköztárat használtam fel a mondanivaló átadásához.

L.M.: 2007-ben nyílt levelet tettél közzé a Zsoldos-díj megreformálására. Még abban az évben meg is nyerted. Meglepett ez?

Józs: Tulajdonképpen nem. Valójában már előző évben megnyertem volna a díjat, ha az akkor érvényben lévő szabályok el nem lehetetlenítik a regényt. Volt ugyanis egy olyan kikötés, hogyha a zsűri egyik tagja nulla pontra értékeli a könyvet, akkor a mű nem indulhat. Én pedig pont így jártam. Szegény, megboldogult Trethon Judit nulla pontra értékelt a Justitiát.

L.M.: Mindenesetre következő évben nyertél. Viszont az igazi feketeleves csak ez után következett. Néhányan valóságos lejárató kampányba kezdtek az interneten. Az egyik ilyen cikket magam tettem fel anno a Fantasyára, bár meglehetősen furcsa, vitatott csatornákon érkezett hozzánk. Rosszul esett ez neked?

Józs: Nagyon. Azok az emberek támadtak nekem, akik korábban magánlevelezésben és nyílt fórumokon dicsérték az írásaimat. Amerikában voltam épp, és akkor sem tudtam volna megvédeni a regényt, ha az szükségét látja. Ijesztő vehemenciával és energiával próbálták bebizonyítani a könyv értéktelenségét.

L.M.: Irigységből?

Józs: Nem hiszem. Talán az egyik korábban említett alsó-középkategóriás kiadó érdekeit védték. Néhányan akkor már megszereztek valamiféle pozíciót ott, és feltehetőleg sértette az érdekeiket, hogy nem az általuk menedzselte regény szerezte meg abban az évben az első helyet.

L.M.: Ezután újabb korszak következett, az Avadás. Ahogy nálad megszokhattuk, felemelkedés és bukás.

Józs: Bukásról azért szó sem volt. Az egyesület felkért rá, hogy legyek az Új Galaxis szerkesztője. Végeztem a dolgom, és érezhetően emelkedni is kezdett a magazin színvonala. Tematikus vonalra állítottam a pályázatokat, hiszen, ha valaki tud egy adott témában írni, akkor nagyobb eséllyel éri el a közölhetőség szintjét. Az írókkal is sokat dolgoztunk, elemeztük a hibáikat és akár többször is visszaküldtem javításra egy-egy közlésre érdemes novellát.

L.M.: Végül mégis lemondta. Mi volt az, ami hiányzott ahhoz, hogy tovább dolgozhass?

Józs: A bizalom. Bár a színvonal emelkedett, az elnökség és a tagság egy részétől nem kaptam meg a kellő támogatást. A vezetés úgy gondolta, saját – előttem is ismeretlen – céljaimra használom az Antológiát, és ezzel nyilvánosan meg is vádoltak. Ebben a légkörben nem vállaltam tovább a szerkesztést.

L.M.: A következő köteted a korábban említett Justitia, amely immár regényként jelent meg a Galaktika Fantasztikus Könyvek sorozatban. Elég érdekes karaktert formáltál meg. Mi volt a szándékod vele?

Józs: Az egy kísérlet volt, ami bizonyítja, a jelen idejű elbeszélés irracionálisát. Egy ép elme nem írja le, nem magyarázza magának folyton a valóságot. E1-ben leíró részekkel operálni kissé blőd dolog, de létezik egy titkos egyezség író és olvasó között, hogy az utóbbi ne vegyen erről a blódségről tudomást.

L.M.: Túl ezen, női főhőssel dolgoztál, aki ráadásul vak.

Józs: Ha már lúd, legyen kövér.

L.M.: Egy rövid recenzióban megírtam anno, hogy ha kicsit lassabb a történet tempója, játszódhatott volna akár a dűne univerzumában is. Mi a véleményed erről?

Józs: Nincs ebben semmi különös. Túl azon, hogy a regény tulajdonképpen egy űropera, véleményem szerint, ha kialakul egy feudális rendszer valahol, az alapvető szociális és kollektív beállítottság mindig egy irányba halad. Egész egyszerűen így működik az emberi társadalom.

L.M.: A második regényed közben és utána már serényen blogoltál. Rengeteg recenziót, elemzést és véleményt közzöltél. Mi vetett véget ennek a korszaknak?

Józs: Ugyanaz, ami miatt most megint elindítottam őket. A közösségi portálok. Leálltam, mert mindenki a Facebookon közölte a kritikáit, véleményét és hasfájását. Mostanában viszont ismét újraindítom ezeket, mert a közösségi oldalak felszíniességük miatt már korántsem képesek egy adott irányt és tematikát követni. Ráadásul a blogjaim még tetszalott állapotukban is meglepő látogatottságot produkálnak.

L.M.: A harmadik regényed az iDeal ismét Zsoldos-díjat kapott. Ráadásul hazánkban elsőként úgy, hogy „csak” elektronikus formában jött ki. Miért elektronikus? Elég érdekes volt a döntésed, ugyanis – gondolom –, azért találtál volna hozzá papíralapú kiadót.

Józs: Biztosan. De úgy gondoltam, hogy amíg hazánkban ez a hibás kiadói szerkezet működik, semmi keresnivalóm a nyomtatott piacon. Sajnos jelenleg nem azok profitálnak az írásból, akik megérdemelnék. Persze ezzel sokan tisztában vannak, mégis, gondolatok csak bele! Idén, kevesebb mint egy év alatt hatvan-kilencven spekulatív irodalmi regény jelent meg Magyarországon. Ráadásul a legtöbb író már a kezdetekkor trilógiát tervez.

L.M.: Ez szerinted jó vagy rossz?

Józs: Mindkettő. Nagyon szétesett a piac, a kiadókat kizárólag a haszon utáni hajsza jellemzi. A minőséggel nem törődnek, nagyítóval kell keresni egy-egy szakmailag felkészült szerkesztőt vagy lektort. Mindemellett, így a tehetséges írók is esélyt kapnak, de a kizárólagosan pénz-orientált kiadói környezetben nem jóslhatok nekik sok sikert.

L.M.: Mik a terveid a közeljövőben?

Józs: Főzők a családomnak egy finom vacsorát.

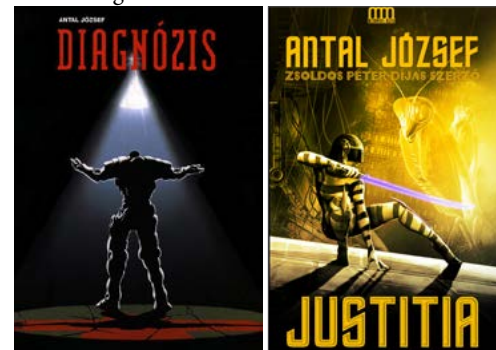
L.M.: Úgy értem, az irodalom és a tágan vett közösségi élet terén... ?

Józs: Mint említettem, újraindítom a blogjaimat. Ideje, hogy tovább vigyem az Antali ökörséget. A *Könyvdarálón* recenziókat olvashattok, és erősen gondolkodom kritikákban is. Azt kevesen tudnak ma írni, talán nekem sikerül elkövetnem néhányat. A *Polit(e)biuron* politikai kérdéseket feszegetek, míg a *Tábori levelezőlapokon* irodalmi, főleg sci-fi problémákkal foglalkozom. Az irodalom terén folytatom, amibe belekezdtem. Az iDealnak megírom a függőben lévő folytatásait, illetve néhány más írásom is befejezés előtt áll.

L.M.: Ha a füles igaz, az iDeal 2014-ben mégis piacra kerül nyomtatásban. A Graal kiadó jelenteti meg. Mi változott?

Józs: Lyukat beszéltek a hasamba a papírkiadás fontosságáról, végül belementem. És látok egy olyan kiadói tervet, amit a legtöbb cég esetében hiányzik és működőnek tűnik. És valóban, célegyenesben van a kiadás. A kötet elő van készítve, a borító is kész.

L.M.: Kíváncsian várjuk, és sok sikert a további munkásságodhoz.

A szavak embere

Novák Gábor

„Testet ölthet az ige – HA TUD”

„Kezdetben vala az Ige” – úgy vagyok a szavakkal, mint kutya az első gazdájával – minden más csak lett, de az első: volt.

Hívjatok Ahasvérusnak. Vagy Carthaphilusnak, Lukumónak, Trogloditának – ahogy tetszik. Nem számít, hogyan címkéztek fel, bumfordi kesztyűbáb vagyok csupán, nagyobb hatalmak, istentelen – vagy istenen túli erők eszköze – a magamfajta lényegét nem érinti a ráaggatott név.

A legbensőbb valóm ugyanis állandó – ez pedig bizonyos értelemben véve megnehezíti az életem. Nem tudom például, milyen idős vagyok. Lehetnek húsz éves, ötszáz vagy kétezer – változások nélkül az időérzék csődöt mond, ha nincs nappal és éjszaka, egybefolynak az órák, napok, hetek – míg mások tudják, mikor voltak gyerekek, kamaszok, mikor nőttek fel, én önnön változatlanúságomba zárva csak egyet tudok: azt, hogy vagyok.

Így élek hát, magam sem tudom, mióta – név nélkül, kor nélkül, ezekből kifolyólag társadalmi státusz nélkül – nincsenek rokonaim, sem barátaim. Mégsem vagyok teljesen üres – ott vannak nekem a szavak.

Miről beszélek? Cibáljam elő a bölcsész-ostoba göggel, magabiztosan papírra vetett mondatokat az artikulált hangok sorozatáról, fonémákról, morfémaokról, másszak bele a szemantikába? Felesleges – ha a szavakról beszélek, a definíció definícióját is definiálnom kell, a nyelv ugyanis csak önmagával írható le, ennél fogva minden meghatározás részmegoldás, akár a tudattalannal bíró lények tudatos önmegismerésre tett kísérlete.

Nem játszom hát a bölcsét, aki önmagát a világ origójának tekinti, nem barkácsolok sem elméletet, sem tanokat – nem teszek mást, mint leírom azt, amit tudok, azt, ami történt – a következtetéseket levonni a szemiotikusok dolga.

Elmesélem hát a Gazdag Embert – a villanyfényes-szemképráztató estélyt, és az egész históriát, ami rádöbentett: az vagyok, aki.

Üvegterítőig érő filodendronok és datolyapálmák, csobogó szökökút és halk zene, hoszteszek koktéluhában és olyan illatfelhőben, hogy beleszédült az ember – hogy kerültem a város legjobb szállodájának halljába? Hogy jutottam be arra a fényes-gőgös estélyre?

Ami előtte volt – zavaros, csak a kivilágított ablakokat tudom, a személyzeti bejárót, a konyha zajait és gőzeit, az elemelt pincémellényt és a felkapott ezüsttálcát – őr nem állított meg, morcos szállodaszolga nem rángatott vissza – a zajból átléptem a csendbe, a konyhából a hallba.

Nem emlékszem, hogy jártam volna azelőtt olyan elegáns hotelban – pincért, ha láttam is, csak az ócska kifőzdek rosszkedvű dzsinnjeit, álmos arcú, kócos felszolgálókat – magam sem tudtam hát, honnan a magától értetődő könnyedség, mellyel átsuhantam az asztalok között, honnan a kellemes mosoly és modor, a tálcát egyensúlyozó ujjaim magabiztos mozdulatlanúsága.

Léptem mintha előre felfestett vonalat követek volna – elhaladtam a zenekar mellett, a dobos halkan – dzsesszesen kevergetett a seprőkkel, a trombitás valami nagy-nagy győtrelemmel küszködve fújta, hangszere részszájából hullottak, hullottak a hangok – olyan idegenszerű, merész-kínlódó volt az a szóló, hogy egy pillanatra hatalmába kerített a meggyőződés: a zenész csupán eszköz, hús-vér-réz muzsikus – testét kapunak használva valami ismeretlen próbál a valóságunkba utat találni.

A homlokzat szecessziós-színes üvegablaka alatt álló asztalhoz léptem – vörös selyembrosz, pezsgősvödör, gourmet-vacsora maradványai, két szék – a kisestélyis nő asztalra dobott legyezőjéről csodálkozva meredtek rám a pávaszemek, a férfi felém fordította vörös, kerek arcát, szalvétát fogott, letörölte a szája sarkába ragadt kaviárt.

Hát-ez-mit-akar tekintetek metszették darabokra a testet, ami az előbb még én voltam – távol kerültem önmagamtól, fényév-messzeségből figyeltem, ahogy a húsbáb ajka megmozdul, és szájából mint vérrögök, hullnak a szavak:

– A lány halott, a gyermek halott, a világ halott és a halott: halott.

Vérrög, így írták másnap-harmadnap az esetet felkapó, jól értesült újságok, a Gazdag Ember agytekervényeinek labirintusában vérrög zárt el egy eret, erecskét – én abban a pillanatban csak annyit láttam, hogy a férfi lélegzete elakad, szőrös fejű kezével a nyakkendőjét tépi, aztán arccal előre lefordul a székről, és magával ránt abroszt, tányért, ezüst evőeszközt, mindent.

A döbbenet villanásnyi csendjét kihasználva a test, ami korábban én voltam, felkapta és a színes üvegtábla közepébe vágta a pezsgősvödört – a csőrömpöléssel mintha eltűnt volna a tudatom és testem közé ékelt fal, újra önmagam voltam, éreztem bőrömön a ruha érintését, orromban tulajdon verejtékem szagát – a terem túlsó végén kiáltás harsant, szállodai detektívek neszeltek, tudtam, menekülnöm kell – a legyezős nő sikoltozásával mit sem törődve felléptem hát az asztalra, és az ablakon át kiugrottam az utcára, az üvegsőrömpölésre összerobbent bámész nép közé.

Utóbb lépésről lépésre, konok szívóssággal derítettem fel mindent, ami a Gaz(dag) Emberrel volt kapcsolatos – könyvtárakban lapozgattam napilapok befűzött évfolyamait, tőzsdei-üzleti közlönyök megsárgult számain – sorra jártam a helyeket a városban, ahol csak áldozatom megfordult – irodaházak halljában ödöngtem, túrtam, hogy egy elegáns villa kerítéséről lerángassanak majd elagyaljanak a bosszús biztonságiak – üres telkeket, ócska tömbházakat jártam körül, melyeket a Gazdag Ember birtokolt – dobermannok ugattak, éjjeliőrök mordultak rám, de én vissza-visszatértem, keringtem egyre szűkülő sugarú körökben, míg meg nem találtam azt, amit kerestem.

Ó, félre ne értsen senki! – szó sem lesz melodramáról, megbecstenített lány és bűnben fogant csecsemő sírjáról – ezek csupán a Gaz(dag) Ember személyes sorsának mozaikdarabkái – ami engem érdekelt, az a mélyebb, kínzóbb kérdés volt: miért épp ott és akkor, miért éppen nekem tolultak ajkamra azok a vérrög-szavak.

Egy lebontásra ítélt, komor bérház hatodik emeletén leltem meg a válaszaimat – málló tapétával borított, egérrágtá közfalak, örök ételbűz, veszekedésfoszlányok valóságában, ahová – mi más? – a Gazdag Ember neve vezetett. A lift nem működött, lépcsőznöm kellett, ha szét akartam nézni a házban – hajcsavarós asszonyságok fintorogtak utánam a résnyire nyílt ajtók mögül, kölykök trappoltak el mellettem hú-hú-hurrázva, zörgesetek, és megnyitattik néktek, keressetek, és találtak – én egy csupa heg-csupa tetoválas férfit találtam.

Épp megálltam egy ablaknál, szórakozottan morzsolgattam a száraz, darabokban hulló gittet, a házban terjengő büztől émelyegtem, bámultam a feneketlen világítóudvart, a tűlétrák komor acéllabirintusát, mikor ajtó nyílt mögöttem, felkavarva a folyosó elhasznált levegőjét.

Friss-hideg fuvallat bújt be a ruhám alá, borzongás nyargalt végig a hátamon – megfordultam, és egy férfit láttam, amint beteszi maga mögött a furnér ajtót.

A tetoválasai tűntek fel legelőször – ujjatlan trikót viselt, csupas, inas karjain különös írásjelek – utóbb, a könyvtárban böngészve, sikerült azonosítanom néhányat a betűk közül – etruszk, görög, nabateus, és ki tudja, hány egyéb szó és mondattörredék kavargott azokon a karokon – a szövegeket pedig vörös, bizonytalan vonalak – hegek – választották el egymástól.

A férfi végigmért, elmosolyodott – alsó ajka, melyet var torzított, fájdalmasan merev maradt – aztán zsebre vágta kezét, és ráérés léptekkel elindult a lépcsőház felé.

Az ajtó mögül, melyen át kilépett, nyöszörgés majd öklendezés hallatszott – döntenem kellett, a tetovált férfit követem, vagy benyomulok a lakásba – az utóbbit választottam.

Lenyomtam a kilincset, a zár engedett, zsanér sirt és porfelhő püffedt – az ablakok nyitva, de a redőnyök leeresztve, a szoba sarkaiban lustán moccant a homály – doh ült meg a szoba-konyhában – a keskeny ágyon, derékig takaró és pokróckupac alatt vénasszony haldokolt.

Lárvafehér arca mintha évek óta nem látott volna napfényt, teste száraz volt, vértelen és keskeny, akár a deszka, me-

lyen feküdt – ahogy néztem a nőt, az az érzésem támadt, hogy a testhajlataiban már kemény rögökké száradt a por, és belső szervei a fekvő testhelyzethez deformálódtak.

– Jól van? – hallottam tulajdon hangomat. – Segíthetek?

A vénséges-vén nő felém fordította világtalan tekintetét – mindkét szemén vastag, fénytelen hályog fehérlett – torkából hangok bugyogtak fel, erőlködve próbálta megformálni a szavakat.

A nyelv, amelyen beszélt, számomra ismeretlen volt – csupa hörgésből, nyögésből, sóhajból, állat-vakogásból és burukkolásból állt, az artikuláció vékony máza alól itt is, ott is elöltüközött valami ősi, borzongatóan nem evilági. Az öregasszony felköhögött, ajkáról hosszú nyálcsík csurrant alá. A mosogatóhoz léptem, lekaptam egy poharat a polcról, vizet töltöttem.

– Igyon egy kortyot... – Ballal a nő tarkója alá nyúltam, megemeltem a fejét, az ajkai közé erőltettem pár csepp folyadékot.

– Nyugalom, mindjárt jobb lesz. Elszaladok orvosért...

A táskás, halott szemekben két könnycsepp jelent meg – kövérre hívva buggyantak ki és gördültek végig a csupa ránc arcon. A nő elkapta a csuklómat, nyakán megfeszültek az inak.

– Nem akarok mást – nyüzszítet, hogy az erőlködésbe beletorzultak vonásai –, mint csendben lenni. Ha nem beszéllek, önmagam vagyok.

Újabb, az előzőnél hevesebb köhögéshroham tört rá, szájából vér fröccsent mezítelen mellkasára, kezei ökölbe rándultak a kínlódástól. Amint a köhögés alábbhagyott, a nő felüvöltött – hosszan és rettentő erővel, a hanggal együtt mintha a teste szövetei is távoztak volna, az asszony mellkasa összeesett, arca behorpadt, nyakára, tagjaira rászáradt a bőr – mire elcsitul, nem volt több egy összezsúrt csont –, és fehérjehalmaznál, mely arra várt, hogy magával sodorja és szétszórja az első komolyabb huzat és szélroham.

Ahogy felálltam és a lepedőbe töröltem az asszony nyálától mocskos kezemet, az az érzésem támadt, hogy valami réges-régi, ember előtti jelenség pusztulását néztem végig.

Kimentem a szobából és betettem magam mögött az ajtót.

A zebránál álltam, vártam, hogy a lámpa zöldre váltszon, és reméltem, hogy előbb-utóbb kiszellőzik a fejem – mögöttem iskolás lányok csacsogtak, két öreg az időjárásról beszélgetett, én pedig nem éreztem mást, mint hihetetlen ürességet. Miről locsognak ezek? Szép idő? Házi feladat? Értettem a szavakat, de távolinak és jelentéktelennek tűntek.

A lámpa még mindig pirosat mutatott – bosszúsan gyűrtem pulóverem ujját, mikor mellém lépett valaki – sötétkék tetoválások, vörös hegek – a férfi a házból.

Az arcába néztem – ajkán ugyanaz a talányos mosoly játszott, mint ott a folyosón, az öregasszonytól elmenőben.

– Meghalt? – Különös hangja volt, se férfi, se nő, átmenet a tenor és az alt között. Valamiért Platon gömbember-mitosza ötlött az eszembe. Vállat vontam.

– Ha ennyire érdekel, miért tűntél el?

A tetovált ember mosolygott, akár egy archaikus kór vagy kürosz-szobor – nem felelt a kérdésemre, helyette kéjesen megropogtatta a nyakát. Most vettem észre, hogy füle alatt angol nyelvű szöveg olvasható: *language is a virus from outer space*.

– A házat le akarták bontani – mondta. – Egyszerű terv: a bérlők az utcára kerülnek, fel is út, le is út, aztán jönnek a robbantási szakértők és a dózerek. Ha az eredeti forgatókönyv szerint zajlik az egész, sosem találok meg az idős nőt. De a ház tulajdonosa meghalt, a bontást elhalasztották. Időt nyertem. – Rám sandított.

– Köszönettel tartozom.

– Nekem? – Megráztam a fejem. – Nem akartam én megölni azt a szerencsétlent. Azt sem tudom, hogyan kerültem oda.

– Nem neked! – A férfi fintorgott. – Még mindig nem érted? Nem a ravaszt meghúzó ujj voltál, hanem a pisztoly. Pusztá eszköz. Ők úgy használtak, ahogy az érdekük és a helyzet kívánta.

A lámpa végre zöldre váltott, a gyalogosok nekiiramodtak – megindult a tetovált férfi is.

– Várj! – siettem utána. – Mi értelme az egésznek?

A férfi elérte a túloldali járdaszegélyt, visszafordult, ajak biggyesztve mosolygott, mintha mulatna tudatlanságomon.

– Hiszen mondtam: időt nyertem. Megtaláltam és meghallgattam a nőt. A szavai tovább élnek bennem.

A közeli templom órája felet ütött – a férfi fél szemét lehunyva felnézett a toronyra, jobbát kinyújtotta, mutató- és középső ujjával pisztolyt formázott.

– Bumm! Az idő viszonylagos, az ember átmeneti. Csak a szavak léteznek.

Rám kacsintott.

– Mindannyian gazdatestek vagyunk.

Tartóztattam volna, de kígyómozdulatokkal átsiklott a tömegen, és eltűnt a szemem elől.

Aznap délután – magam sem tudom, hogyan – egy múzeumban találtam magam – paleolit kiállítás, olvas-tam gépiesen az információs tábla feliratát – soká álltam egy vitrin előtt, benn, páratartalom és hőmérséklet örök állandójába zárt csont-és kőeszközök, melyeket egyszer, valahol valaki megalkotott, használt, aztán eldobott – az ör rosszálló pillantásával mit sem törődve az üvegalitka hideg falának nyomtam a tenyerem, és hirtelen úgy éreztem, zuhanok, be a kiállított tárgyak közé – eljön az idő, mikor nekem is ott lesz a helyem.

Progtyca

Varga Tamás József

Progtyca: A megsorvad nappal

*Kopognak a tetőn
Árnyékok a fényben
Én e zordon mezőn
Sétálok merészen*

*Az utca kihalt
A hold visit az égen
Az éj keze eltakar
Egy démon a térben*

*Talpam alatt ropog a megsorvad nappal
Elöttem egy démon
surran el haraggal*

*Suhognak a drótok
Nyöszörögnek a fák
Ködös óhomályban
Siratják el a mát*

*Megfáradtan végre
Magával ránt engem
A komótos éjbe
A gyilkos mellettem*

*Talpam alatt ropog a megsorvad nappal
Elöttem egy démon
surran el haraggal.*

*Talpam alatt ropog a megsorvad nappal
Elöttem egy démon
surran el haraggal.*

Nem értek a zenéhez – csak szeretem. Nem tudom, mitől jó egy dal. Hogy mitől jó egy novella – azt is csak sejtem.

Számos koncerten megfordultam eddig – általában jökon és még jobbakon. Lelkesen ordítottam több városban is holmi májmosós-zsákmányálatos refréneket, osztottam egy lendületesebb zenekar véleményét, miszerint ez a mocskos élet, ez a rohadt élet, ez a mocskos, rohadt, kurva élet, és (most) csak néz(t)em a holdat, az alkohol forgat, ott van a testem, nincs, ami fáj, és tízezer álom az álmohatáron, és voltam terrosta (vagyok), egy utolsó gyilkos, valamint afrikai gerincesek fajait soroltam (párduc, oroszlán, gorilla) (makákó) Dévényi

Tibi bácsi retro diszkójában az idei Tolcsvai Borfesztiválon (de ezt az (egészet) utolsó majd úgyis letagadom)... és többször láttam, hogy előttem egy démon surran el haraggal.

Avagy egy bekezdés erejéig most éppen ők jutottak eszembe, ezen művészek (is) „inspiráltak az elmúlt évtizedek során, akik az éteri szubsztanciái képesek voltak sztereo-élménnyé formálni számomra”. Amiből egy kicsit talán sikerült visszaadnom A nagy zombifutamban – lásd később, ha majd végre megjelenik.

S ha már egy koncerten Corner Stage színpada előtt talpam alatt ropogott a megsorvad nappal, és felállt a bőrömön a szőr, (liba) kutya legyek, ha nem

ez a kedvenc számom. (Bár lehet egyéb befolyásoló tényező is, úgymint kedvező napfolttevékenységek, megfelelő csillagállítás (zárt térben is számít – legálább is azt mondta a múltkor az asztronaulógusom), a koncertközönség kedvező összetétele, valamint végül, de nem utolsósorban az elfogyasztott sörök száma.)

Tehát nekem ezért ez a kedvenc Progtyca számom.

Varga Tamás József (V.T.J.): Neked melyik a kedvenc Progtyca számod?

Barkóczy Bence (B.B.): Segíts látni. Ez a szám sikerült a leghatásosabbra. Mind szövegileg, mind hangszerelésileg, mind pedig a témák tekintetében. Azt gondolom, ez a legkiforrottabb, de mégis a legőszintébb szerzeményünk. Nem véletlenül adta a címét annó az egész albumnak. Ráadásul a szóló külön kedvencem. Sosem éreztem ennyire érzelmesnek egyik szólómat sem. Pláne, hogy ez egy „poénkodás” eredménye egy itthoni demózás során. És annyira jól sikerült szerintem, hogy amikor készítettük a lemezt, egy az egyben rámásoltam, mert sosem tudnám még egyszer így reprodukálni. Tisztábban és pontosabban lehet, de így sosem.

Zoller Márton (Z.M.): Mindegyik közel áll hozzám, de persze azért vannak nagyobb kedvencek. Cdsz1, Cdsz2, Segíts Látni, MonuMetal. Ezek voltak azok a dalok, amiket száz százalékig a magaménak tudtam érezni. Olyan érzelmeket, vagy olyan lendületeket közvetítettek, amikbe mindig nagyon könnyedén bele tudtam helyezkedni.

V.T.J.: Hogy alakult meg a zenekar?

Z. M.: Mivel én nem vagyok alapító tag, ezért magáról a zenekar alakulásáról sajnos nem tudok sokat elmondani. Tudomásom szerint Viktor és Bence régóta ismerték már akkor egymást, és zenéltek együtt

közösen több formációban is. Aztán elhatározták, hogy szeretnének együtt valami progresszívot alkotni. Innen a zenekar neve. Nekem egy ismerősöm ekkor szólt, hogy alakulóban van egy zenekar, és említette nekem a stílusukat. Aztán megtudtam, hogy játsszák a Dream Theater-től a Forsaken című dalt, amihez énekest keresnek. Több se kellett...

B. B.: Ez meglehetősen hosszas sztori, de a lényeg, hogy elkezdtem megírogatni az első dalaimat, és nagyon szerettem volna ezeket megmutatni a nagyérdeműnek. Aztán találkoztam Zakar Viktorral egy másik zenekar kapcsán, és ő is pont ezen a szinten állt. Nagyon inspiráltuk egymást, és elterveztük, hogy megalapítjuk álmaink zenekarát. Elkezdtünk tagokat keresni, és megalakult a Progtyca szépen lassan, apránként.

V.T.J.: Milyen érzés volt először a színpadon?

Z. M.: Körülbelül olyan lehetett, mint amikor először próbáltam két lábon járni csecsemőkoromban. Még nem voltam gyakorlott a színpadon, fogalmam sem volt, hogyan kell beszélni a közönséggel, hogy mi az, amitől a közönség jól érzi magát, és mi az, amitől én jól érzem magam. Egyébként ez olyan szintű lehetett, mint amikor a fürdőszobában egyedül énekelsz valamit. Nem volt felépítve, meg kicsit inkább magamnak énekeltem el a dalokat.

B. B.: Először a színpadon hatalmas érzés volt, de csak utólag gondolom így. Eleinte szerintem az ember sosem képes feldolgozni azt, amit érez, és nem is képes kellően értékelni. Olyan, mint a drog, vagy a szex. Egyszer megtapasztalja az ember, hogy mit ad, onnantól kezdve nincs megállás.

V.T.J.: Melyik volt a legjobb koncertetek?

B. B.: Én azt gondolom, hogy a 2012-es Kocsonyafesztiválon való koncertünk vitte a prímet.

Z. M.: 2012. Kocsonyafesztivál, a Művészetek háza előtt. Úgy háromszáz ember volt jelen. Iszonyatosan jó érzés volt, és akkor már azért valamivel felkészültebb voltam.

V.T.J.: Hogyan emlékszel vissza arra az időkre?

B. B.: Életem egyik, ha nem a legjobb szakasza volt. Én nagyban befolyásolta a rákövetkező életszakaszomat.

Z. M.: Hmm... Akkoriban csak ez volt, ami lelkesített, vagy éltetett. Szinte minden időmet, energiámat, agykapacitásomat erre használtam. A dalszövegek, az ének dallamok. Nagyon sokat jelentett nekem ez a zenekar. Néha még mindig tud fájni, hogy olyan döntést kellett hoznom, hogy megváljak a csapattól. Ugyanakkor azt is tudom, hogy ennek így kellett történnie. Tehát, ha még egyszer ugyanebben a helyzetben lennék, ugyanígy döntenék.

V.T.J.: Mi történik veled mostanság?

Z.M.: Életem az életemet. Énekelni nagyon ritkán szoktam, szinte alig. Gitározásra szoktam fordítani azt a maradék időt, ami egyetem és munka mellett megmarad. Januárra ki is néztem magamnak egy gyönyörű gitárt.

B.B.: Mostanság egy teljesen új zenekarban, a Frantic-ben zenélek. Ami most újabb inspirációt ad, és nagyon élvezem. Elképesztően jól érzem magam itt, és teljesen önmagam lehetek, amit a legnagyobb kincsnek tartok.

Végezetül Zoller Fruzsínát, A megsorvadt nappal dalszövegíróját kértem, mondjon pár szót:

Z.E.: A „megsorvadt nappal” kapcsán az első, amit meg kell említenem, hogy az eredeti címe „Úton hazafelé” volt, amikor is a páromtól igyekeztem haza sötét utcák kacskaringós kuszaságában (gondoltátok volna?!). A költemény több mint két éves, ezért az érzelmeket nehéz felidézni, de szerencsére sikerült elkapnom egy hangulatot, ami könnyíti a visszaemlékezést. Február elején jártunk, még korán sötétedett, kicsit esett az eső, de épp tisztult az ég. Könnyű szél söpörte a járda mocskát egyik kátyúból a másikba, a hold fénye visszatükröződött a pocsolyákról. Talán ez az összkép (nem, nem a kátyúk) teremtette meg a tökéletes környezetet egy sokak szerint sajátos hangulattal rendelkező vers megírásához.

Akkoriban Marci ikertestvérem a Progtyca zenekar énekeseként élte ki zenei kreativitását, és szüksége volt egy szövegre, amit ráírhat egy (ha jól emlékszem, már meglévő) dallamra. Kisebb-nagyobb csavarítások után végül megszületett a Progtyca első, szöveggel rendelkező száma, amit aztán majdnem minden koncertjükön előadtak.

Emlékszem, amikor meghallottam a tömeget, hogyan énekl egyúttal tesómmal az én versem sorait, csillámpóntit lehetett volna fogatni velem. Felspannolt lelki állapotomban annyira megfeledkeztem a környezetről (csillámpóntik), hogy amikor a banda bemutatott a közönségnek (mármint engem, nem a középső újját), lányos zavaromban meg is tapsoltam magam (akarom mondani, őket). És ez az érzés nem változott egyik koncerten sem, viszont fokozódott, amikor a zenekar elkérte még egy versemet, aztán még egyet... és végül eljutottunk odáig, hogy Marcival többször is összeültünk dalszöveget írni. A közösen elkövetett bűncselekmények meglepően sikeresek voltak a későbbiekben.

A megsorvadt nappal (Úton hazafelé) tehát forradalmi dolgokat indított el az életemben, és merem állítani, hogy a Progtyca is örült neki, nem beszélve a rajongókról (a banda rajongóiról, természetesen). Világhírűek ugyan nem lettünk, de élveztük minden egyes percét az írásnak, a fiúk a zenélésnek, a tömeg pedig a koncerteknek. Azt hiszem, tettünk valamit Miskolc jókedvéért.

Végezetül íme az eredeti vers (*az utolsó versszak csak később került bele, és utána még született jónéhány, de azok már csak átiratok):

*Az utca kihalt
A hold visít az égen
Az éj keze eltakart
Egy démon a térben*

*Suhognak a drótok
Nyöszörögnek a fák
Ködös óhomályban
Siratják el a mát.*

*Kopognak a tetőn
Árnyékok a fényben
Én e zordon mezőn
Sétálok merészen.*

*Talpam alatt ropog
A megsorvadt nappal
Elöttem egy démon
Surran el haraggal.*

Nocturna – Az elveszett csillag

Czinkóczi Krisztina

Nocturna, vagyis éjszakai. Adrià García és Víctor Maldonado 2007-es spanyol-francia koprodukcióként készült a Nocturna című rajzfilm (nálunk Az elveszett csillag néven fut).

Rajzfilmet nézni sokszor felnőttként is jó dolog, sőt, meggyőződésem, hogy egy jó rajzfilm segít nekünk, hogy soha ne felejtjük el, milyen érzés gyerekek lenni. Tanácsot ad, hogy mit kezdjünk azokkal a félelmeinkkel és vágyainkkal, melyeket a bennünk élő kisgyerek hagyott ránk örökül. De ehhez tényleg jó rajzfilmet kell kiválasztani, ami nehéz dolog a sok, tízpercenként érzélgősen éneklős, ürességtől kongó sablon-mese között.

Nem jó olyan, melyben a főhős irreális dolgokkal küzd meg, mini szuperhősként viselkedve annak ellenére, hogy még csak egy gyerek, ne adj' Isten: állat. Majdnem ugyanilyen rossz, amikor azt próbálják meg beadni a nézőknek, hogy a nyáltengerben úszó, „ne féljünk szeretni és azt kimutatni” mentalitás megment akár egy atomháborútól is, és minden problémát egy csapásra megold.

Ebben az alkotásban annyi érzelem van, amennyi reális egy kisfiú nézőpontjából, és amit egy mese meg is követel, valamint egyetlen betétdalt sem kell végigszenvednünk. De nem ez az egyetlen előnye ennek a Magyarországon viszonylag ismeretlen alkotásnak.

Amikor először láttam az élethűséggel határos animációs filmet, engem is lenyűgözött a fénykép-reális, amit ki tudnak ma már hozni ezekből. De egy idő után nemcsak unalmassá válik, hanem elveszi az egyediséget, a művészi ízt is. A Nocturna rajztechnikája még a régimódi, kézzel rajzolt mesehősöket idézi, csipetnyi francia művészettel, egyedi látásmóddal, és a szépiaárnyalátú, régi fényképek színhasználatával párosulva. A kis-sé gótikus hangulatú világ és a különleges karakterek külön élvezetet nyújtanak. A gyerekek nem ellenállhatatlanul bájosak és gyönyörűek, ahogyan a világ sem, melyben élnek – inkább kellemesen groteszk minden. Nem fél olyannak mutatni a

lurkókat, amelyenek a valóságban: sokszor csakis magukra számíthatnak, de nem mind jók, és még a jók sem tökéletesek. Bizony rosszkodnak, és gyakran önzőek, vagy éppen gyáva nyuszik, gonoszok egymással, ágyba pisilnek éjszakánként, nem akarnak lefeküdni, és amúgy is rengeteg gond van velük – semmivel sem nemesebbek, mint a felnőttek. Viszont még könnyen változnak.

Szokatlan az is, hogy a történet időpontját nem a mába, vagy egy sosem volt időbe helyezték, hanem abban a múltban játszódik, ahol még olajlámpásokkal világítanak, a gyerekek pedig karikával, labdával és segédkeresek velocipéddel játszanak.

Csattanóra is számíthatunk, de nem akarom előre lelőni a poént azoknak, akik kedvet kaptak megnézni. Ne tévesszen meg minket, hogy a főhős, Tim egy árva fiú, nem fogunk szívfacsaró gyermekorsón bogni, ez nem játszik túl nagy szerepet. Tim egy átlagos gyerek, aki retteg a sötétségtől és az éjszakától. Egyetlen fegyvere a sötétségben is fényt és vigaszt nyújtó csillagos ég. Ezért minden este odahúzza az ágyát az ablakhoz, hogy láthassa: csak így tud elaludni. Amúgy is megszállottja a csillagképeknek, főleg, hogy van egy választott csillaga is. Egy éjszaka azonban nem nyújt többé menedéket számára, mert a szeme láttára eltűnik az égről, hamarosan pedig a többi csillag is követi. Tim emiatt ébren marad akkor is, amikor már rég aludnia kéne. Közben leszáll az igazi éjszaka, és a város egy másik birodalomná változik: Nocturnává. Látszólag ugyanaz, de mind tudjuk, hogy a sötétben megváltoznak a dolgok. Különös lények élnek itt, akiknek az a feladata, hogy minden az éjszaka törvényei szerint működjön. Megtudhatjuk végre, mért ébredünk reggelre mindig szörnyen kócosan, mitől vannak az éjszakai zajok, miért látunk arcot a holdban, mit csinálnak éjsza-

kánként a macskák, miért álmodunk néha hülyeségeket, és hogy hová tűnnek a fél pár zoknik.

Tim az egyetlen gyerek, aki még nem alszik a városban, de nem marad sokáig egyedül. Az egyik különös éjszakai lény, az Álomörző rajtakapja, hogy még mindig ébren van. Tim hiába kér tőle és Nocturna urától segítséget, senki nem foglalkozik egy gyerek hóbortjaival, ő

azonban – jól felfogott érdekében – nem hagyhatja utolsó mentsvárát, a csillagokat veszni. Cselhez folyamodik, és Álomörzővel együtt nekiindul megfejteni a rejtélyt, hogy hová tűntek a csillagok és lassacskán az összes fény Nocturnából.

Csak hogy Tim, mint tudjuk, retteg a sötétségtől, és ki nem állhatja az éjszakát...

Kávémesek Orpheus

Rozványi Dávid

A férfi arra ébredt, hogy a fürdőszobában az asszony zuhanyozik. A nőnek ma korábban kellett bennnie, tárgyalása volt, ő azonban még egy fél órát lustizhatott. A vízcso bogás elhalkult és az asszony belibbent a szobába, hogy egy könnyű csókot adjon férjének. Az utolsó. A férfi szeretett volna felpattanni, hogy hevesen átölelje a nőt, de képtelen volt megmozdulni. Csak bénán feküdt és nézte, hogy a felesége kilép az ajtón.

Örökre.

– Mondd, Iván, működik ez a hipnózis?

– Persze, csak nem úgy, ahogy a kalandregényekben megírják. Mire vagy kíváncsi?

– Meg lehet oldani, hogy egy adott jelre, mondjuk egy szájpuszira az illető felpattanjon és szeretkezni kezdjen?

– Technikailag talán igen, de etikailag kifogásolható – válaszolta bizonytalanul az agykurkász.

– Miért?

– Senkit sem szabad a hipnózisban olyanra rávenni, amire ugyan lelkileg kész, de nincs meg rá az akarat szándéka.

– Azaz? Légy szíves mondd el érthetőbben.

– Nézd, sokáig voltál magányos, de ha kinéztél magadnak valakit, más módszerrel próbáld megadni neki az utolsó lökést. Mondjuk, vegyél neki inkább virágot, vagy vidd el vacsorázni. Vagy a kettő kombinációja. Arra, hogy valakit hipnózissal rávegyek valamire, annak két feltétele van: egy technikai és egy morális. A technikai az, hogy ő erre éber állapotban is kész legyen: egy civil nem tudná rávenni arra, hogy embert öljön, míg egy hivatásos katonánál ez nem okozna gondot. A morális dimenzió, hogy nem elég a lelki készség, hanem az is kell, hogy az illető tudatosan is meg akarja tenni azt, amire lelkileg alapvetően kész, például így tudnám gyógyítani az impotenciát. De ami ezen túl megy, azt nem tehetem meg.

– Dehogyan! – nevetett fel a férfi évek óta először. – Rólam lenne szó.

– Rólad? – csodálkozott el Iván. – Ilyen kérelemmel még nem találkoztam a praxisomban. Meg tudom oldani, csak nem értem, miért van rá szükséged.

– Nézd, azért jöttem hozzád, mert nem csak a pszichiáterem, hanem a barátom is vagy, és nem teszel fel felesleges kérdéseket.

- Hát... Tudod, ha rosszul sül el, elveszítem az engedélyemet.
- Tudom, de bízz bennem, nem fogja senki sem megtudni.
- Rendben. De ma már lejárt az időnk. A jövő hétig ráér?
- Persze. És utána rendezném is a számlát.
- Nem kell, tudod, hogy hitelezek neked.
- Nyugodtabb lenne a lelkem.
- Ahogy jónak látod.

A férfi a vízcsofogásra ébredt. Elképzelte, ahogy a nő meztelen idomain végigfolyik a víz, ahogy végigszappanozza a testét... Ha fel tudna kelni, hogy meglepje a fürdőszobában, szerelmeskednének, és csak késve tudna elindulni. Ha... De csak mozdulatlanul feküdt, várva az utolsó, futó hitvesi csókot, hogy a nő végleg kilibbenjen az életéből.

Legközelebb, a harmadik alkalommal minden másképpen lesz, ebbe a gondolatba tudott csak kapaszkodni, mielőtt minden elsötétedett volna előtte, hogy egy másik valóságba repüljön.

Iván csettintésére ébredt fel.

- Készen is vagyunk?
- Igen. Nem tudom, ki lesz a szerencsés, akitől azt a bizonyos pusztit várod, de hatalmas meglepetésben lesz része: egy pillanat alatt egy latin szerető karjaiban találja magát.
- Nem mondhatom el – mosolyodott el a férfi –, de hidd el, élet-halál kérdése.
- Majd egyszer elmeséled?
- Persze – hazudta a férfi. – Egyszer.

A hölgy a pult mögül gyanakodva nézte a férfit:

- Bocsásson meg, de meg kell kérdeznem a főnökömet is. A kérése meglehetősen szokatlan.
- Miért? Önök időutaztatással foglalkoznak, nem?
- De igen. Azonban szokatlan, hogy valaki harmadszorra akarjon visszamenni ugyanabba a tér-idő metszetbe.
- Kérem, értse meg – fogta könyörgőre a férfi. – Ez volt az utolsó találkozásom a feleségemmel, mielőtt halálra gázolta volna a busz. Ezért szeretném újra és újra átélni.
- Megértem, de felmerül a kockázat, hogy meg akarja változtatni a múltat, hogy ne haljon meg.
- De ez lehetetlen. Önök hivatkoznak arra, hogy csak a lelket repítik vissza az időben...
- Bocsásson meg, a politikailag korrekt kifejezés a tudat. Valóban, mi csak a tudatot helyezzük vissza a múlt egy meghatározott pontjára, egy meghatározott személybe. Ön mindent átél, mint a kiválasztott személy abban az időben, de csak, mint egy báb. Rákényszerül arra, hogy pontosan ugyanúgy viselkedjen, mint az a bizonyos valaki, ahogy mi nevezük, a sorsgazda.

- Akkor miért aggodalmaskodik?
- Erről talán nem kellene beszélnem... – bizonytalanodott el a nő. – De kísérletekkel bizonyították, hogy néhány nap elteltével a tudat kezd harmóniába kerülni a testtel. Persze, nem kell nagy dolgokra gondolni, de néhány apró mozdulat, egy más hangszínnel kimondott szó is befolyásolhatja a történelem menetét. Gondoljon arra, mi történne, ha Napóleon hangja megremeg, amikor a katonáit csatába küldi. Ezért maximalizáltuk egy napban az időutazás hosszát.

- Én csak öt percet kérek.
- De a Turt-féle elmélet szerint, a harmonizációra rövidebb idő is elég lehet, ha valamilyen sokkszerű élmény éri az időutazót – ellenkezett a nő.

- Nem vagyok szakember, de öt perc szerintem ehhez akkor is kevés lenne. Már kétszer is jártam ott, láhatták a felvételeken, hogy semmi ilyesmi sem történt.

- Akkor miért olyan fontos önnek mégis?
- Mert ezek az utolsó percek, amiket a feleségemmel töltöttem. Az utolsó elpazarolt öt perc. A modern kor az elpazarolt időről szól, sohasem használjuk ki azt, amit a szereteteinkkel tölthetnék.

Csak akkor döbbenünk rá, hogy mit veszítettünk, amikor valaki meghal, amikor egy gyermek felnő, vagy elhagy, akiről azt hittük, életünk része.

A nő könnytől csillogó szemmel nézett a férfitra:

- Azt hiszem értem, és engedélyezem az utat. Mikor kíván indulni?
- Most azonnal, ha lehet.

A férfi a vízcsofogásra ébredt. Pár perc múltán a nő elzárta a csapot, és belépett a hálófülkébe, hogy könnyű csókot adjon férjének. Olyan kötelesség ízűt, ami emlékezteti őket, hogy valahol mégiscsak összetartoznak, még ha nincs is benne sok érzelem. Azonban, legnagyobb meglepetésére, a férfi váratlanul átölelte és szeretkezni kezdtek. Talán negyed óra is eltelt, mire ki tudott szabadulni a vad ölekezésből.

- Te bolond, most miattad lekéstem a tárgyalást! – nevetett a férfitra, még az átélt csoda hatása alatt.
- De a buszt is lekésted – mosolygott rá szomorúan a férje.
- Igaz is, most mehetek kocsival.
- Csak vigyázz magadra!

Hogy mit válaszolt az asszony, már nem hallotta meg; valamikor a jövőben egy technikus nem kis nehézségek árán végre összhangba hozta a teret és az időt, és a férfit visszarepítették a múltból.

A cég, a „Gyilkolj Szabadon!” Nyrt kapujában már a rendőrök várták és időtérés vádjával azonnal őrizetbe is vették. Pere, az úgynevezett Orpheus-ügy, mivel precedens értékű volt, sokáig húzódott. Végül az időutazás szabályait jelentősen szigorították, de a férfit végül felmentették.

Először szabad estjét egy üveg bor mellett, Ivánnal töltötte.

- Nagyon sajnálom, hogy így alakult, de köszönöm, hogy engem nem említettél meg a perben – kezdte a barátja.
- Én köszönöm, hogy segítettél. Nélküled nem sikerülhetett volna.
- Hogy mondhatod, hogy sikerült? Hiszen, igaz, hogy a feleségedet nem ütötte el a busz, de helyette autóbalesetben halt meg, ugyanazon a reggelen.
- Igen. Meghalt, ugyanúgy. Mégis, azt mondom, megérte.
- Miért? – csodálkozott el Iván.
- Mert el tudtam neki mondani, hogy szerettem, és úgy halt meg. Nem volt elpazarolt az a bizonyos utolsó öt perc.

Illusztráció: Lennert Géza

„Emmávót” – Vegyes köret Tilesh-módra

Láng Zsuzsanna

Való életből kiragadott momentum, aperitifnek – örök hálával Egri Zolinak.

Műhelyfőnök vezet a teherautót, mellette idős szakí
ül az anyósülésen, úgy is, mint navigátor. Szakibácsi
otthon csomagolt elemőzsiát majszol alufőliából.

Forgalmas kereszteződésbe érve a főnök kinéz bal-
ra, ám közben – ahogy az rutinos sofőr és navigáto-
ra között szokásos – a jobbira tekintő szakibácsit kérdezi:

- Onnan jó?
- Jó hát...! – feleli a bácsi tele szájjal.
BummCsrrrrPuff! Jobbról alájuk gyűrődik egy
kisautó.
Bácsika pislog, nyel, majd nyugodtan folytatja:
- ... csak csíp egy kicsit...!

Grace, Zoli, a kedves, azóta szállóigévé lett anekdotáért.

Kedves Olvasók, én is hoztam némi majszolnivalót. De lehet, hogy csipni fog kicsit...

Lássuk a receptet!

Végy egy tengeri gyöngyagylót. Kezdd el ingerelni, piszkálni, majd fokozd ezt egyre jobban.

Az eredmény lehetséges, hogy igazgyöngy lesz.

Végy egy homo sapiens-egyedet. Járj el vele kapcsolatban ugyanúgy, mint a fent említett puhatestűvel.

A kezelés eredménye megvastagodik, majd megkérgesedő bőr lesz, később pedig szinte teljes érzéketlenség. Ha további reakciókat szeretnél kiváltani, az ingereket fokoznod kell. De vigyázz! Mivel minden visszahat, idővel a kezelést végzők bőre is megvastagodhat. Igen, főként az arckoponya tájékán...

Azt hiszem, ezzel hozzávetőlegesen össze is foglaltam a mai populáris alkotások receptjét. Noha kissé közönségesen, fáradtan poénkodó séf módjára tettem ezt, talán elnézitek nekem – az ember a sokadik várva várt, majd a kötelező ingereken kívül mást alig (vagy semmi egyebet nem) tartalmazó, egy legyintéssel kipipált film, könyv, zeneszám után bizony így van vele. Aztán már csak vigyorog kinyilvánítva, mint a töklámpás. Óhatatlanul író-társam, Mészáros András egykori reakciója jut eszembe, aki, mielőtt egy-több írásműt a populáris szubkultúrába (vagy populáris szubkultúrába?) kíváncskodna, klisébe hajló, direkt módját érzékelt, bólogatni kezdett: „Em-mávót... meg ez is...”

Eredetileg valóban néhány jó előre beharangozott, reményeim szerint méltán várt filmről szerettem volna kritikát írni. De kritikát – érdemi véleményét – írni csak olyan művekről lehet, melyek igenis tartalmazzák azokat a bizonyos érdemeket, legyenek azok bár elismerésre méltóak vagy elmarasztalandóak, de említhetőek mindenképp. A nagy semmiről hogyan írjak? A semmi nem létezik (Stephen King szállóigévé vált megjegyzése a *Setét Torony első részéből*)... Talán csak az a szép, színes semmi, amit „valami”-ként aposztrofálnak és próbálnak elhíttetni velünk, mert a szomszéd tizennégy éves, korához képest rutinos partycica kislánya elhitte, és szerinte „tök jó film”, amivel csak az volt a baj, hogy vetítés közben az értetlen barinónok való magyarázkodás, és a vele járó heves gesztikulálás okán elszállt, majd pályára állt műkörméből a műbrill...

Kritika helyett tehát most inkább csak a kapcsolódó gondolataimat tudom megosztani veletek.

Oblivion – Feledés

Persze, hogy jegyzem az angol címet is! Így trendi, ha nem tudnátok. Hovatovább, ha elhagynám, meg is köveznének érte, annyira elváratik inglisül magyarish!

Szereplők: Tom Cruise, két csaj (*Olga Kurylenko és Melissa Leo*) – mentségükre legyen mondva: legalább jellegzetes arcú, nem feltűnően átlátszó hölgyek –, meg néha felbukkan Morgan Freeman is.

Róla jut eszembe: miért teszi ezt? Miért muszáj egy többszörösen díjazott, kiváló színművésznek – aki mellelleg számomra egyenesen ikon – a pusztá látványra épülő filmben szerepelni? Szép, szép, hatásos meg minden (*Nemrég olvastam ki újra a Zab-hegyezőt, a „megmindent”-ezés még Salinger hatása, elnézést!*), amikor egy álomi tájon feltűnik, de mit érez vajon, amikor a kék vászon előtt ripacsodik, amire utólag rajzolják fel az álomi tájat? Analógiaként említeném, amikor a szintén ikonként tisztelt Liam Neeson szembejött a (*Battleship*) Csatahajó című, könnyen emészthető mozi darabban, én meg csak néztem, mint az a bizonyos kisboci: miért kellett ezt neki? Avagy ma már mércéje lehet egy-több kivételes tehetségnek az is, ha tud zéró díszletben, zéró instrukcióval „dolgozni”? Esküszöm, nem értem!

Ja, a film? Nos, ismét kénytelen vagyok fentebb idézett író-társamra hivatkozni, mivel az én véleményemet is összefoglalta pár szóban: „A Feledés emészthető lett volna, ha a felénél véget ér...” Hát igen. A látvány csodálatos, fantasztikus, és egyáltalán. De a történet maga inkább csak szódával elmegey-kaliber, és – vigyázat, spoiler! – amikor elhangzik az a bizonyos párbeszéd, miszerint: „Ki vagy te? – A feleséged!” – hát itt bizony eldobtam kést, villát. A szappanopera-ízű lezárásról (meghal, de mégse, mert az ciki lenne) ne is beszéljünk.

Feledés: Oké... felejtjük el.

Now you see me – Szemfényvesztők

A szokványosan ötletesnek vélt, igazából viszont tréhány fordítás, ergo, az eredeti cím találabb, mint a magyar, és aki nem tud inglisül – van ilyen? –, lecsúszik egy kedves szójáték összekacsintós fricskájáról. „Most látsz, most nem látsz” – bűvészek incselkedő mézesmadzaga, több generáció kedves varázsszava... Rádásul illik is a film témájához.

A gond csupán annyi, hogy összekeverik a szemfényvesztést a varázslattal. Óreg hiba, és mellelleg,

ezek után hogyan higgyek a szemfényvesztésnek? A Bűvész és a Varázslat régen egyek voltak, ma már szakadék tátong közöttük. Az az író, rendező, alkotó, aki ezt figyelmen kívül hagyja, és nem ver előbb hidat a szakadék két partja közé, hiába reméli, hogy bárki bedől az olcsó trükkjeinek.

Némely kritikusok szerint a film nyugtalan kameramozgásokkal operál, egy pillanatra sem lazítva e kétes benyomás a témához rokonuló, azt erősíteni remélő mivoltát illetően. Nem értek egyet e kollégákkal, noha csak annyiban, hogy a nyugtalan kameramozgások legalább nem annyira kapkodóak, idegesítőek, fejfájdtóak, mint egyéb alkotásokban, szóval: láttam már rosszabbat is... De ez egekre – hát ide redukálódik az ingerszint? Ide kérgesedik agyongingerelt bőrünk? „Elismerő” kritikáinknak azzal kell kezdődnie, hogy legalább láttam már pocsekab-bat is? Kezdem gyűlölni ezt a szót: „legalább”...

Bónuszként újra Morgan Freeman neve – alakításról nem beszélhetek, e színésztitánnak ez a film kábé annyi lehetett, mint pattintani egyet az ujjáival – most annyi bónusszal, hogy legalább nem annyira gáz, mint a Feledésben... De azért csak jajgat bennem valami a hön kedvelt, foltos arcú Öreget figyelve a jelentéktelen szerepben: aki eljátszotta Miss Daisy sofőrjét, a Remény rabjai és a Bakancslista főszerepeit (hogy csak néhányat említek kiváló, érdemes alakításai közül), annak miért kell a sokadik ilyen filmeckében hülyéskedni? Nehogy azt higgyétek, hogy valami önjelölt kultúrznob módjára kizárólag a drámai alakítások tömkelegét falom. Láttam Morgan Freemant kalandfilmben, családi mozi darabban, thrillerben, akció-vígjátékban – a sor a végtelenségig folytatható, és minden összefüggésben Mr. Freeman sokoldalúságát dicséri. De egy (dehogy egy, ez már a második!) semmitmondó látványfilm... Nem értem.

No és a másik színészóriás, Michael Caine? Kedveli a bűvészfilmeket, rendben, de sejtethet volna, hogy (például) a Tökéletes Trükköt nem lehet utérelni...

A Szemfényvesztők nem több mint egy átlag circuszi előadás. Élvezed, megadóan eltekintesz az alig rejtett bakik felett, néha még jól is érzed magad, udvariasan tapsolsz, és ennyi. Mivel a „prof” szemfényvesztéssel pont a profizmus hiányát palástolják, valódi kikapcsolódásnak kevés.

És persze itt is van látszat-meghalás, naná. Hagyjuk...

After Earth – A Föld után

Itt legalább egyszerre szeren van az eredeti és a magyar cím, nagyszerű, hurrá!

A cím viszont, akár az előzőleg említett filmnél, nagyot markol, de keveset ad... Pontosabban: szép keveset ad vissza.

Mind ismerjük a mai klisé-szifk témakörét: a Földet tönkretették, aztán rádásul jöttek az ufók is, francba, de rossz nekünk. Az emberiség a fennmaradásáért küzd, persze más bolygón, et cetera, de jön ám a magányos hős a soros Robinjával, és jól megment mindenkit.

A Föld után ennyi, nem több, no meg persze a fantasztikus látvány – többet mondani nem tudok... Ám elgondolkodtat Will Smith önpusztító szerepvállalása éppúgy, mint Morgan Freemané.

Istenem, miért? Smith sem akármilyen mozikat csinált végig. A Függetlenség napja Jeff Goldblum és Bill Pullman oldalán. Én, a Robot – egy egészen jó film egy mindannyiunk által ismert klasszikusból, Isaac Asimov Robottörténetei alapján. Legenda vagyok – szintén klasszikusból; no és ne feledjük a Sötét Zsaru-kat, ezt a nagyon is élvezhető sci-fi-vígjátékot. Ezek a filmek nem épp drámai nagyvgyűk, azonban remek szórakoztató mozik, és értéküket csak növeli, hogy nem akarnak túlnőni saját magukon.

Sosem kellett Will Smith-ben csalódnunk. Most meg gyakorlatilag azt látjuk, hogy kijáralt egy filmet a fiának – a film sztorija még meg is dobja mindezt, lévén hogy az apja árnyékához felnövő fiúról énekel zsolnárt, sci-fi-stíl és látványvilág ide vagy oda.

Jaden Smith örök kétségbeesésbe rajzolódó arcki-fejezése, szörnyű kínok közt szenvedő inkvizíciós áldozatokat megszegyenítő szemöldökvonala már hónapok óta különféle internetes gúnyoldalak témája. No comment...

A nemrégiben elhajított kést, villát fel sem vettem még, amikor (spoiler!) a tekintélyes rangú apuka

tisztelgésre emelte kezét hőssé beatifikált fia előtt. Az ember szinte megkönnyebbül, amikor bejön a Vége főcím.

Ne értsetek félre: szeretem a látványfilmeket. Azt viszont nem szeretem, amikor készítők kizárólagosan mindent a szemnek-alapon, minden egyéb mondanivalót, eredetiséget nélkülözve, ennek folyamodványaként azt mintegy feleslegessé alázva akarnak tarolni velük. Azt pedig végképp nem szeretem, hogy tudnak is tarolni velük! A látvány önmagában nem stílus, az úgynevezett „tartalom” pedig nem több mint halálosan unt klisék új köntösbén. Hát senki nem látja, hogy a császár meztelen?

Dehogynem... Csak a szép, színes semmiből reá hazudott köntöst manapság jobban kajáljuk, mint uralkodói tekintélyét.

A legújabb rokonjelenségtől pedig – Érdemes Művész Rág Csepűt CGI-Termékben – egyenesen borzongok. Komolyan. A látványfilmek beköszönésének korszakáig egy Morgan Freeman, egy Liam Neeson, Michael Caine, Anthony Hopkins – és még sorolhatnám a nagy neveket – neve garancia volt arra, hogy nívós filmet fogunk látni. A fiatalabb korosztálytól – Tom Cruise, Will Smith, Woody

Harrelson – szintén okkal várhattunk olyan szórakoztató filmeket, amelyeket tényleg érdemes is megnézni.

Hogy ma már a legnagyobb nevek sem jelentenek semmiféle garanciát – nos, nem szívesen írom le, hogy már-már ijesztő, de nem is a legjobb érzés. Hogy maguk a mesterszakácsok segítsenek elsózni az ételt, számomra abszurdum. Hogy mire enged ez következtenni, lassan belegondolni sem merek. Mint a „szakibácsi”, annyira csíp, hogy fel sem fogom: valami közelit jobbról?

Azért nincs minden veszve, láttam egészen jó látványfilmeket is. Legközelebb talán azokból hozok egy csokorra valót.

Perspektíva

Losonczy Gergő

Minden egy pontban futott össze.

Egyszerű festmény volt, a maga módján kezdetleges darab, egyenetlen ecsetvonásokkal, apróbb aránytalanságokkal, és biztosan remekül mulattak volna rajtam, ha ezzel állítok be valamelyik Evon Gardeni-galériába. Sosem ringattam magam abba a hitbe, hogy érni fog valamit, azért festettem, mert örömemet leltem benne. És most ugyanezért állok előtte üresen, mint egy önmagát felfaló gondolat.

A Mester ezért a képért jutalmazott meg először. Egy sálat vett nekem, selymeset és levendulaszínűt. Már nincs meg, négy éve elhagytam a korcsolyapályán... Különös. Azt az olcsó, csillogó karkötőmet is ellopták, a liliumok pedig mind elhervadtak

Ugyanígy vesztettem el mindent, ami életben tartott?

Addig bámulom a képet, amíg a színek egymásba nem folynak, mintha a vásznon keveredne egymással az ég és a föld. Egy darabig még látom magam előtt az alagút sötétjébe vezető fémcsín párt, és a túloldal lángoló fénykörét, aztán magába szippant az összefutó vonalak kompozíciója. Elveszek benne. Monoton zaj, egy sétatálcák kopogása, és az ecset apró sörtéinek sercegése... megvillannak a sínek deszkapalánkjai,

mint kifacsart rímek... egy lilium szirma hullik a felpattogzott párkányra, és a fejemben duruzsol a Mester szellős hangja: alkoss és élj.

Arra eszmélek, hogy zokogok.

Azt hiszem, még a középiskola előtt kezdődött... Sara gyönyörűen rajzol, dicsekedett mindig a nagymamám, és én boldogan firkáltam virágokat a füzetekbe, később tájképeket festettem, majd elmélyült arccal épületeket skicceltem le. Szórakozás volt az egész, a születésnapokra pingált képeslapok, a midletoni neogótikus kastélyról összeállított vázlatgyűjtemény, még álmaim szerelmét is megrajzoltam, sötét szemmel, lobogó hajjal, valami kifacsart viktoriánus stílusú köpenyvel és kígyófejes bottal. Versenyeket nyertem, a barátaim azzal hecceltek, hogy dedikált képeket kértek tőlem, hogy majd a halálom után jól meggazdagodjanak.

Ekkor talált rám a Mester, és minden fejlődésnek indult, valahogy... igen, ez a jó szó, kiteljesedett. Szabad lettem, kiléptem saját kötöttségeimből, és ekkor festettem meg az Utazást: elhagyatott sínek, az alagút sötétje, majd a távolban a reménytelen fény. Most már tudom, hogy ugyanarról szólt, amiről a dolgok mindig is szóltak: nem létezik más, csak egyetlen pont, mely magába nyeli az összes vonalat. Nem létezik más, csak egyetlen perspektíva.

Ha jól emlékszem, tizenhárom évesen hallottam először a fogalmat. Történelem órán Lavenport asszony mesélt a firenzei építészről, Filippo Brunelleschi-ről, aki a Dóm kápolnájáról készített rajz és egy tükör segítségével a valóságot és annak a képmását egy síkba hozta. Ha most kimennének a Vauxhall-i pályaudvarhoz, elsétálnának a síneken északra egy pár száz métert, pontosan azt látnátok, amit én látok a képenem. Csak nektek lenne esélyetek továbbmenneni...

Tizennyolc évesen elég csúnyán összeveszttem az apámmal. A vacsoránál került elő a téma, hogy már megint festegettem (máig előttem van a hanyag mozdulata, ahogy az esti fekete teáját kavargatja, hangja gúnyos, és még véletlenül sem nézne rám) ahelyett, hogy elmentem volna a sulis karrier-tanácsadásra. Repültek az olyan szavak, mint a felelősség, kilátások, tervek, haszontalan dolog, megélhetés és pénz. Ekkor értettem meg igazán, hogy mennyire nem ért meg, és hirtelen undorodtam szürke kötött pulóverétől, ráncokba szaladó homlokától, és a tompa kölniszagtól. Lehet, hogy a maga módján nem akart rosszat, de olyan vonalak közé akart bezárni, amiket én sosem kanyarintanék a papírra. Ezért szöktem el az éjszaka közepén.

Hét hónapig voltam távol, ebből öt és felet egy nagyvárosban, Westchester-ben éltem le. Itt találkoztam a Mesterrel, sötét szeme volt és lobogó haja, és a kígyófejes sétatálcája mindig kopogott közeledő lépteinek ütemére. Itt váltunk eggyé, és itt festettem meg azt, ami homályos látomásként eddig is bennem szunnyadt. Elkészült az Utazás, a Zuhanás és a Megérkezés. Egy hajléktalanszállón dolgoztam, takarítottam, főztem, ételt osztottam, cserébe volt egy tiszta matracom, és legalább naponta meleg ételhez jutottam. Egyszer sem éreztem úgy, hogy többre lennék hívatott, nem voltam elégedetlen, vagy keserű. Sőt, úgy éreztem, hogy van jövőm. Ha a Mesterrel lehettem, ha festhettem, valóban közhelyszerűen szabadnak és létezőnek éreztem magam, mintha csak az alkotás energiái pezsegnének bennem. Alkoss és élj. Emlékszem, hogy akkoriban sokat dúdoltam slágereket az utcán sétálva, megmosolyogtatott egy-egy parkban rohanó mókus, örömmel fedeztem fel a belváros régi, patinás házainak homlokzatát, és egyaránt szerettem a pocsolyákon csillanó napsütést, vagy a kocsmából kocsmába űző éjszakai szelet.

Igen, Westchester-ben megtaláltam a helyemet. Örömmel hordtam a lila sálamat, ami az Utazásra emlékeztetett, minden szabad percemet a Mesternek szenteltem, és feloldódtam inspirációjának ölelésében. Mikor a DenGran Galéria megvette az első komolyabb képemet, a Magányos Spirált, először mentem el étterembe. Életemben nem ízlett még úgy egy sebtében összefőzött paradicsomos tészta, vagy egy kicsit ázott piskótás tiramisú.

Sosem felejttem el, hogy március 23-án lettem kész az Alaktalan tükörképpel, amit életem legjobb képének tartok. Valószínűleg azért, mert az volt az utolsó.

Mikor megismertem Aaron-t, nem hittem benne, hogy megmérgezhetheti a Mesterrel való kapcsolatomat, de sikerült neki. Olyan mókásan indult az egész: a buszon lépett rá a lábamra, majd miközben elnézést motyogott, majdnem lefejeltem egy hirtelen fékezéskor. Zavarunkban nevetgélünk, óvatosan,

kíváncsian méregettük a másikat, majd lehuppantunk egymás mellé. Ha létezik szerelem első látásra, ezt annak nevezzük. Amiről pedig köztudott, hogy a leglassabban ható méreg.

Kicsit hasonlított a Mesterre, dallamos hangjával, könnyed gesztusaival, sűrű, sötét hajával, mégis a lehető legtávolabb állt tőle. Találkozásról találkozáásra ásta alá az érdeklődésemet a művészet iránt, és kezdtem máshogy látni magamat: nem vagyok több, mint egy rebellis kislány, aki pingálásból akar a csúcsra törni, miközben hontalan, reménytelen emberek között hajtja álomra a fejét. Több akartam lenni, szebb ruhákban járni, újságot olvasva, kávé szűrőcsöve, vajás croissant-t majszolva kezdeni a reggeleket, és elmenni Aaron-nal egy „exkluzívabb” helyre vacsorázni, vagy hajnalig táncolni a divatos klubokban. Valójában egyszerű sem éreztem velem, hogy kevesebb vagyok nála, bár nem is tudott rólam sokat. Elárultam, hogy festegetek, hogy vannak délibábos ambícióim, de hazudtam abban, hogy mit keresek Westchester-ben. Rokonokkal, főiskolai tanulmányokkal magyaráztam, és mikor minden kiderült, nem okolhattam érte, hogy szakított velem.

Napokig sírtam, magányosan róttam az utcákat, és már semmi szépet nem találtam a homlokzatokban, a napsütésben, vagy az olcsó ételek otthonos zamatában. Aaron felemelt magához, és miután elhagyott, csak a zuhanás maradt. Hiába jött a Mester, durva voltam vele, idegesített a botjának monoton kopogása, kerültem sötét szemének fűrészpó pillantását, és hagytam elhervadni mindhárom liliumot, amivel az első képeimért jutalmazott. Magam előtt látom, ahogy a szirmok szomorúan fonnyadnak el, ahogy az ecsetem a szálló padlásán árválkodik, és a vásznon bünfoltként virít egy megkezdett vörös csík: egy befejezetlen kép vérző, halálos sebe.

Nyugtalanul szédültem egyik örök napból egy másik illanó napba, majd hátrahagytam mindent, és hazamentem. Az ajtó előtt könyörögtem, sosem éreztem magam annyira kicsinek és kiszolgáltatottnak, végül apám megbocsátott. Nem tudom, mi döböntette meg jobban: hogy rövid és indulatos telefonbeszélgetéseink után ott állok a küszöbén, vagy hogy vadul rázkódom a sirástól. Sosem hitte volna, hogy megtörök, hiszen olyan erős lánynak nevelt. El sem tudjátok hinni, micsoda erő kellett ahhoz, hogy köszönés nélkül hagyjam magára a Mesteremet.

Úgy lett minden, ahogy akarta: főiskolára jelentkeztem, nyári munkát vállaltam, és igen, én is füvet nyírtam a szomszédoknál. Felgyorsult az idő, egyik új ismerős követte a másikat, bulik és túrák, iskolai projektek, komoly kapcsolatok és szeretők, apám szívrohama, kórházlátogatás, külföldi ösztöndíj. Ez egy másfajta szédülés volt, csak a zuhanás érzése nem változott.

Néha papírra vettem egy-két formát, néhány figurát, de hiányzott belőlük a perspektíva. Gondoltam rá, hogy fel kellene keresnem a Mestert, de csak halogattam a dolgot. Mindig lett egy újabb holnap.

Úgy éreztem magam, mint a Magányos Spirál nőalakja, aki mezítelen lábbal sétál az egyre szűkülő, gömbölyű pályán, ugyanazokat a jellegtelen köröket futva be, és mindig újabb gyöngyházzsínű falak zárulnak köré. Vajon mi lesz, ha a középpontba ér?

Két év múlva mentem vissza Westchesterbe egy hosszú hétvégére. Karácsonyi ajándékokat vásároltunk a barátnőimmal, élveztük a vizsgák előtti utolsó nagy szusszanást, elmentünk korcsolyázni. Ekkor vesztettem el a sálamat. Miközben nehéz szívvel, könnyekkel küzdve jártam fel-alá az öltözőben, egyszercsak megpillantottam Aaront. Egymásra mosolyogtunk, és barátok lettünk, nem akartunk olyanba beleugrani, amit mindketten megbánnánk. Úgy láttam rajta, hogy továbblépett, mindig másik lány kacarászott és szűrőcsöve a koktélokot az oldalán, majd sétált ki az életéből; sokszor csak azért voltunk együtt, hogy bántuk egymást. Fájt. És igen, ez a fájdalom előhozott belőlem valamit, amit régen elfelejtettem. Kezdtél visszatérni az ujjaimba az erő, az energia, mely bármit megteremthet. Alkoss és élj.

Hihetetlen, de a hajléktalanszálló megőrizte a vásznamat. Mikor érte mentem, olyan szeretettel fogadtak, amit a szüleimtől sosem kaptam meg. Az egyik visszatérő vendég (Kalapos bácsinak hívták, mert egykori életére, amiben bárzenészként tengette napjait, egy kopottas keménykalap emlékeztette) könnyes szemmel szorított magához. Én elhúzódtam, és leporoltam az új ruhámat, kellemetlenül éreztem magam. Pedig valaha ennek a bácsinak öntöttem ki a szívemet, arról ábrándoztam, hogyan nyitok majd saját galériát, mit fogok festeni legközelebb, vagy felolvastam valamelyik Dickens klasszikusból. A Kalapos imádkozta, azt mondta, hogy a gyermekkorára emlékezteti, mikor az édesanyja elalvás előtt mesélt neki. Nekem pedig megadta azt a biztonságot, amit az otthonnak nevezett helyen az ideggyenge anyám és az irányításmániás apám képtelen lett volna. Miért éreztem mégis olyan idegennek magam? Miért

kértem elnézést zavartan, siettem fel a vászonért, és rohantam el köszönés nélkül? Ó igen, az a spirál egyre szűkül...

Képtelen voltam újat festeni. Valaha kalandos utazásnak tűnt az egész, de már régóta csak szárnyaszegetten zuhantam. Próbáltam hajnalban, délben, pirkadatkor és a legnagyobb sötétségben, részegen, különböző szerekekkel az ereimben, de csak tovább mélyült az a vörös vonal, tovább mélyült az undorító sebhely, vérzett a vászon. Lassan körbezártak a gyöngyházzsínű falak.

Aaronnal egyik veszekedés követte a másikat, játszókba kezdtünk, féltékenység és harag fűtötte minden mozdulatunkat, végül egy tébolyult pillanatomban felpofoztam, és megmondtam neki, hogy soha többé ne keressen. Ma már tudom, hogy mindketten arra vártunk, hogy kimondhassuk: legyünk együtt örökké.

Egy darabig gyűlöltem a gondolatát is, hogy Westchester a térképen van. Aztán jött egy újabb szerelem, hiszen mindig jönni szokott, és boldog voltam. Megkérték a kezemet, nászútra mentem, ahol ellopták a színes kis karkötőmet, mely azt a gyönyörű napfelkeltét jutatta az eszembe... a rügyező fákat... a felszakadozó ködöt... a Mesterrel való szárnyalást...

Bevallom, néha elgyengültem, és tétova, kínzó gondolatokkal kutattam a Mester és Aaron után. Most már tudom, hogy ezek a gondolatok tartottak életben. Többször is felkerestem a DenGran Galériát, hogy megnézzem a képeimet. Érintetlenek voltak, az enyémekek, rám vártak. A sors fintora, hogy mikor elhatároztam, hogy visszaszerzem őket, elkelték. Méghozzá jó áron. Kaptam belőle szép részesedést, és ekkor nyomták a kezembe azt a folyóiratot, melyben óákat zengtek a műveimről. Repültek az olyan szavak, mint tehetség, korszakalkotó, érzés és szellem, harmónia, lendület, elvarázsol, életre kel. A galéria bombázza kezdett levelekkel, hogy fessek új képeket, és apám is a nyakamban lihegett, hogy alkotnom kell. Azt szajkózta, hogy ennyivel tartozom neki, ha már éven át elviselte a hőbortjaimat, hogy igenis arassam le a babérokat, és adjak el annyi képet, amennyit csak tudok. Alkoss és élj, hát nem vicces?

Apámnak fogalma se volt róla, hogy ez nem így működik, csak azt az átkozott fekete teát tudta olyan átszellemülten kortyolgatni. Festhettem volna, de nem igazat, csak hazugságot. A Mester nélkül képtelen voltam újabb bravúrra. Ő szülte a látomásaimat, nem pedig én, az övé volt a kéz és a mozdulat. Ő volt az alaktalan tükörképem. Mikor megvettem magamnak a levendulazsínű sálát, mikor újabb és újabb liliomokat ültettem el befűtöttekbe, mikor egy vasárnapi piacon megláttam a karkötőt, úgy éreztem, hogy mindegyik egy újabb elismerés tőle. És habár a Mesterem sosem létezett, mégis képes volt dicsérni és képes volt meghalni. Én öltem meg.

Mondanom sem kell, hogy apám dührohamot kapott, mikor megpróbáltam neki elmagyarázni a helyzetet. Csak annyit értett meg, hogy nem lesz több vasos csekk, aztán szívrohamot kapott, és ez a második már elvégezte a dolgát. Nyáron volt a temetés, és nem tudtam sírni.

Most havazik, az új házunkban mintha gyöngyházzsínűek lennének a falak. Az elmúlt százharminc-egy nap minden percében azért imádkoztam, hogy a Mester rám találjon. A vászon a szobámban árválkodik, kezdem azt hinni, hogy az a visszatérítő seb sosem gyógyul be. Reméltem, hogy apám halála után valami megváltozik, hogy visszatér belém az alkotó élet, de nem így lett... Talán a Mesterem örökké Westchesterben maradt, abban a lerobbant hajléktalanszállóban.

Oda is visszamentem, de bezárták, lerombolták, most irodaház épül a helyén. Ennyit a szociális hálóról és a Kalapos bácsiról. Azon a késő tavaszi napon sokáig róttam az utcákat, és törött szívvel reménykedtem benne, hogy megpillanthatom Aaron-t. Végül megsédültem, és leültem abban a parkban, ahol először csokolóztunk, néztem az őszben játszó leveleket, és dobolni kezdtem az ujjaimmal a padon, mintha a Mester tartana felém, minden lépéséhez a kígyófejes pálca ütemes koppanása társul. El-elszenderegtem, kigyulladtak a narancsos lámpák, és a könnyek jégfolyamként folytak az arcomon. Elképzeltem, ahogy a Mester és Aaron egyszerre zár karjának olvadó melegébe, aztán felszálltam a következő vonatra, és hazamentem a férjemhez.

Nincs több lépés, itt vagyok a spirál közepén. Ugye szépen csillog ez a borotva?

Ma reggel érkezett meg a csomag, két futár hozta. Furcsa, ha nem csöngetnek, lehet, hogy már felváltam volna az ereimet, hogy azzal itassam meg a szomjazó, megsebzett vászmat. Még kezemben

– De hát nincs is logónk – mutatott rá az ébredéstől még kicsit kába Bobby a terv általa vélt hiányosságára. – Ő... ááá... – majd lesz! – vágta ki magát Hans a szorult helyzetből. – Haladjunk csak lépésről lépésre. – Céltudatosan megindult a ködpára mögött megbúvó tornyocska irányába, majd jókorát esett egy, a lába alatt alattomosan nyújtózó gyökérben. Szerencsére nem magasról, mert nem volt meg hozzá a testfelépítése.

„Használd a vámpírlátásod” – próbált segíteni Tommy, miközben Bobby igyekezett leporolni a havat mindenre elszánt tábornoka kabátjáról.

– A vámpírlátást! – csapott a homlokára, Hans. – Ez jó ötlet! – Semmi pénzért nem vallotta volna be, de az volt a helyzet, hogy a menő vámpírképességekhez sajnos vér kellett. Önkéntes áldozat fiatal szűzlányoktól, vagy legalábbis fiatal lányoktól, esetleg lányoktól... a lényeg, hogy önkéntes legyen. És ezen a ponton Hans a huszonkettes mélynövésű és köpcös vámpírokra méretezett csapdájába esett. Úgy is fogalmazhatunk, hogy Hans még vegetáriánus volt.

Szerencsére a hold előbújt egy tépett felhőfoslány mögül, így a kis csapat további gond nélkül, alig tíz perc alatt elérte a százméternyire megbúvó aprócska templom kétszárnyú fakapuját.

– Behatolunk az objektumba – vezényelt az alacsony termetű fővezér és óvatosan lenyomta a méretes öntöttvas kilincset. Odabent mécsesek égtek és tucatnyi szempár meredt meglepetten az esetlenül belopakodó acélcsapat tagjaira.

– Anyám, de menő hologram! – törte meg a néhány perc múltán kínossá fokozódó csendet egy fekete-hajú, tizenéves fiú, Tommyra mutatva.

– Ti mit csináltok itt? – kérdezte egy másik, szintén tinédzser lányka.

– Izé... mi vagyunk a sekrestyés! – vágta ki magát a helyzetből Hans. Mellette Bobby izgatottan felnyüszített, majd összeesett. Hans karámban kidolgozott számára egy tizenkét lépcsős programot ilyen esetekre, de úgy tűnik, ezen az estén a narkolepsziás zombit nagyon megviselték az izgalmak.

– Nincs is nálatok sekrestye! – kötekedett egy magas, erős csontú fiú.

– Otthon hagytuk! – vágta rá Hans.

– Mi feketemisét tartunk – csicseregte a tinédzser lányka. – Megidézzük a pokol hatalmait, hogy jelenjenek meg színünk előtt!

„Aha!” – Hans egy pillanatra elgondolkozott. – „Ezt akár az előnyünkre is fordíthatjuk.”

– Akkor kéréseket választ nyert – közölte hangosan. – Ím, eljöttünk hozzátok! Nézzétek a bizonyítást!

– Mi lenne az, a szemdüllesztés? – kötekedett tovább az erős csontú langaléta.

– A hogaim ohtobák! Vámpih vagyoh!

A fiatalok mintegy tízpercnyi kellemetlen dentális vizsgálat után, melyben szerepelt néhány hiányos szájhigiénia történet utalás is, megegyeztek a tényben, miszerint Hans szemfogai valóban kissé kijebbe állnak a normálisnál.

– Rendben, de a bőröd miért nem fénylik? – tette fel a legkellemetlenebb kérdést egy álmodozó tekintetű, szőke hajú lány. – Mindenki tudja, hogy a vámpírok fénylenek.

– Nem fénylek és kész! – makacsolta meg magát Hans.

– Esetleg megteremthetnének az allúziót – közölte a sötét hajú fiú, és egy hosszú LED-sort húzott elő a táskájából. – Ezt a kínai piacról csórtam, beépített telepről működik... Tudjátok, ha később úgy döntöttünk volna, hogy mégis állítunk karácsonyfát.

Hans egy ideig tiltakozott, de miután megkötözték sztoikusán tűrte, hogy feldíszítsék. Tommy persze próbált a segítségére sietni, de a fiatalok időközben kiegyeztek abban, hogy mégsem olyan jó hologramnak, ráadásul a felbontása is gyenge.

Már majdnem hajnalodott, mire a tizenévesek végre hazaindultak. Az összekötözött Hanszt az oltár mellé állították dísznek, hogy az esetlegesen betérő fedél nélkülieknek is legyen karácsonyfájuk.

Az időközben ébredező Bobby meglátása szerint ezzel a lépéssel mély beleérző és empatikus képességről tettek tanúbizonyságot.

Hans persze nem várta meg a hajnalt, hanem lábujjhegyen szökdécselve elindult a búvóhelynek kinevezett mélygarázs felé. Bobby egyszer megpróbálta kibogozni a vámpírt fogvatartó csomókat, de nem boldogult velük. Ezen annyira felbosszantotta magát, hogy kis híján majdnem megint elaludt, úgyhogy inkább annyiban hagyták a dolgot.

Karácsony másnapján az acélcsapat a mélygarázs őrbódéja mellett ült, és a történeteket elemezte. Hans adigra megszabadult a kötelékeitől, de a ledekét végül magán hagyta, ugyanis egy arra tévedő, harminc körüli, kissé molett szőke cukinak nevezte és... fogalmazunk úgy, hogy Hans nem volt többet vegetáriánus.

– Tudjátok, mégsem olyan rettenetes ez a karácsony – jegyezte meg álmodozva a vámpír. – Esetleg énekelhetnének.

„Jó ötlet” – válaszolta kézjelekkel a sikoltószellem.

– Én leszek a szoprán – csikorogta lelkesen a zombi.

Nem sokkal később a néptelen garázs mélyén felcsendült a „Kis karácsony, nagy karácsony” kezdetű nóta. Hans kissé hamis baritonján énekelt, Bobby rekedt magasa hozta a felső szólamot, míg a sikoltószellem basszus-kézjelekkel ellenpontozta a dalt.

A SpiritArt Egyesület kiadványait az alábbi helyeken lehet megvásárolni

Impresszum

Lector Magazin – I. évfolyam, 3. szám

Cím – 1173 Budapest, Ferihegyi út 150.

Telefon – +36 (30) 567 37 40

Email – spiritart.egyesulet@gmail.com

Web – spiritart.hu

Adószám – 18395772-1-42

Kiadja – SpiritArt Egyesület

Főszerkesztő – Hertelendy Anna

Szerkesztőmunkatársak – Czinkóczi Krisztina,

Varga Tamás József, Mészáros András

Olvasószerkesztő – Láng Zsuzsanna,

Szendrei Dóra

Megrendelhető – spiritart.hu

Nyomja – Tama Solutions Kft.

Megjelenik negyedévente

ISSN 2064-3659